

P19 CpI 413/3.1

~~A2111~~

~~MI 119~~

Р19 СРГ 413/3.1

БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРБСКЕ
13082

Г. С. ПОПОВИЋА

ПОЗОРИШТНА ДЪЛА.

Свезка III.

АЙДУЦИ
ЖЕНИДБА и УДАДБА.

У Новоме Саду.
КЊИГОПЕЧАТЊА МЕДАКОВИЋА
1853.

~~79.~~

~~Др. Ози.~~
~~3~~

13085

С. ПОПОВИЧА

Р. ПИЛИПА Д. П. А.

Српска III

НАСТАВНИЦА

НАСТАВНИЦА И НАСТАВНИК

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

У Новом Саду
ПЕЧАТАНИ МЕДИКОСКОГ

1883

206 A 100

ЮАННА С. ПОПОВИЊА

101

ПОЗОРИШТНА ДЪЛА.

ЛАЙДУЦИ.

УЧЕБНИК

ИОАННА С. ПОРФИРИДА

КНИГА ПЕРВАЯ

ИЗЪЯВЛЕНИЕ

С

Л Ї Д У Ц И.

ПОЗОРИЄ

У

ПЕТЬ ДЬЙСТВІА

**представлѣно на позоришту Бео-
градскомъ 7. Юнія 1842.**

ДѢЙСТВУЮЩАЯ ЛИЦА.

Милета арамбаша

Обрадъ

Живоинъ

Ездимиръ

Станко

Витомиръ

Иванъ

Петаръ

Срећко

Ненадъ

Лука

Андрія

Еданъ Турчинъ

Зелида, една Туркиня.

Више айдука.

Милетини момци.

Обрадови момци.

ДѢЙСТВО ПРВО.

(Шума у гори Гаревци.)

1.

(Айдуцы се буне, вика неразбориша, и по-наособно извикиванѣ имена „Ездимиръ, Милета, Иванъ“, — Милета шути.)

Мил. Шта се буните юнацы, и шта оћете?

Станко: Арамбашу оћемо. Ко е видіо и кућу одну безъ главе, дак'мо л' чету толики айдука.

Мил. А вы бирайте себи поглавицу.

Ст. Та то ми и радимо; и я велимъ да намъ будешъ ты.

Неки од' айдука: Иванъ, Иванъ!

Мил. Чуйте юнацы, да вамъ кажемъ штогодъ на просто. Е л' да се за поглавицу узима увекъ, кои е найзреліи и найврстніи, и кои е кадаръ саму смръть за перчинъ уватити? Таквогъ вы бирайте.

Живойнъ: Ёсть, али ко ће таквогъ наћи у овой гунгули? Я мислимъ, да самъ я найячій; онай вели, да е найячій и найпа-метнїи; треїи опетъ, да е наиболый и най-врстнїи од' насъ свїю; па ко ће насъ с'еди-вити.?

Мил. А оно чуйте мишіи репови, што Милета може. Нећу да вамъ казуемъ, шта самъ досада чинїю; сами сте могли видети ако су вамъ очи были кодъ куће.

Жив. Ёсть, ты си се међу нама отли-ковао, као вукъ међу овцама.

Иванъ: Као керъ међу зецовма.

Мил. Разводите како вамъ е драго; но све іоштъ не знате (*шргне шишоль*) Видите ли ово тανε? нымъ ћу я пушку на-пунити; (*хиширо пунеки*) Ёсте ли видли? е ли тανε унутра? Живоине, ел' тανε унутра?

Жив. Ёс' тако.

Мил. Кад' ёсть, а вы гледайте. (*по-шегне шишолѣмъ у прси; шишоль пукне, а онъ остане невредимъ*) Ёсте ли видли?

Жив. Богъ и моя душа, то е големо юнаштво.

Станко: Право, нек' намъ онъ буде арамбаша.

Неки айдуцы: Иванъ, Иван!

Ив. Ей зла вамъ среѣа юнацы, кад' бы главе расле као репувъ, ко бы радіе од' мене? ал' овако іокъ! еръ да вамъ не лажемъ браћо я не радо стоимъ тако предъ пушкомъ као Милета, и колико самъ месо наменію вра-нама, опетъ не бы желіо, да ме таче онде згоди, где нѣга мало часъ удари. Него знате ли вы што е; да мы лепо окупнимо носове, као млада невеста, кад' е поведе де-веръ, па да се покоримо Милети. Нека онъ свуда напредъ, а мы ћемо кои за грмъ, кои за кладе, па како Богъ да.

Жив. Право велишъ Иване, найюнач-ніему пристои старешинство.

Ив. Ко е ячій, онай е и старіи, одавно су наши казали. Нека Милета као арамба-ша иде средомъ, зашто бы и срамота была да се поглавица крїе по кудельи; а мы, про-сти, можемо мало и око чутуре. Ай, Ђздо?

Ђзд. И я велимъ, да намъ Милета бу-де арамбаша.

Сви: Живіо!

Мил. Пристаєте сви на ово?

Ђзд. Сви колико насъ овде броишъ.

Мил. Добро, но шта ћете рећи за мою ђудь? Вы знате, да непокорна човека не могу да тршимъ. Оћете л' ме слушати?

Станко: На што си арамбаша, кадъ те не бы слушали?

Мил. Дай ту чутуру овамо Живоине (*Живоинѣ донесе, Милеша наспе вѣна у куцу*) Да се заверимо по закону айдучкомъ. Што я рекнемъ, свакій да послуша; што заповедимъ, свакій да учини.

Айдуцы (*клекну и поскидаю фесове*) Ты поглавица а мы айдуцы.

Мил. Ово му причешће было послѣдне, ко мысли невере учинити; клонуо под' рукомъ слабомоћне жене, и бабе га преслицама по сокаку вѣале, ко помисли на издаю. Приймате ли заклетву?

Айдуцы: Тако нек' намъ буде. (*свакій сркне помало вѣна*)

Мил. А я се заклињемъ моимъ оружіемъ и юначкомъ срећомъ, да васъ нећу никад' оставити, него зло и добро братски съ вама до последнѣгъ часа делимъ (*поиѣ вѣно што є остало*)

Станко (*устане, и съ њимъ сви айдуцы*) Да живи нашъ арамбаша Милета, и Гаревца се од' нѣга прогласила.

Сви. Живіо.

Мил. И вы да сте користни, и бери-
ћета имали, па увекъ се угледали на свогъ
арамбашу.

Ив. Ако е за чутуру, могу и за мене.

Езд. Е, већ' ты си увекъ првѣй, где
е чутура, само да е други нануни.

Жив. Валь да неће онъ копати.

Ив. Да самъ тео копати виноградъ и
орати ныву, не бы овамо ни дошао.

Жив. Тако е.

Мил. Доста сад' тога; удалите се
(айдуцы одлазе)

Мил. (прође неколико пуша шамо и
овамо, пакъ онда више) Живоине!

2

Живоинъ, прѣшаный.

Жив. Ево ме арамбаша.

Мил. Шта си отембесіо вратъ; зар' ти
изборъ ніе поволянъ.

Жив. Поволянъ] душе ми; но пушка
твоя йошт' ми еднако звижди у ушима.

Мил. Ей кначе, зла ти срећа, и ты
си ми узъ айдуке пристао. Иди болѣ те,

ори и копай и араче Турцыма плаһай а не говори тако, да ти се и чворцы смею.

Жив. Я самъ доста редій чуо, да има людій, коє тане не біє; али тога покора до данасъ не видо.

Мил. Престани яһанъ, не срамоти заната, већ' ты мени кажи, шта ти е арамбаша на смрти наручію.

Жив. Шта мы е мого наручивати.

Мил. Ты си быо нѣговъ найбільій пріятель.

Жив. Као и твой; али, као што знашъ едно ютро нађосмо га мртва. Ко се надао нѣговой смрти?

Мил. *(у мыслима)* Тай сплетъ од' научине морадо раскинути, да маторогъ наука доле стерамъ. — Знашъ ли, како е погинуо арамбаша?

Жив. Досада не могосмо ни єданъ разабрати.

Мил. Я самъ га убію.

Жив. Шта?

Мил. Како не бы, съ овимъ срдцемъ, съ овимъ рукама? или да довека заръ будемъ подлога туђа? Онъ ме е одъ матере малога украо, учію ме, како треба люде убіяти, па

вар' да не осети и онъ шта е то бити уби-
енъ, кои е оматоріо люде морећи? Хе, хе! я
самъ на нѣму занатъ прокушао, и на мою
душу нисамъ осрамотіо учителя.

Жив. Ты си ми тако главу забуніо
арамбаша, да не знамъ управо, да л' ми на
рамены стои, илъ е зашла кудъ у шуму. Твое
е юнаштво велико, а іоштъ већа та слобода
(чеше се по глави) Допусти Бога ти, да те
одъ све неволъ запытамъ, каквимъ путемъ
дође до тогъ ђаволства, да те пушка
не біе.

Мил. Ако оћешъ да останемо пріятели,
о томъ ми не споминьи.

Жив. Теби е, видимъ, неповольно, алъ
я никако не могу да избіемъ изъ главе. Што
више одбацамъ, то ми се већма уврће у мо-
закъ, па ме копа, велишъ, мрави се залегли.
Зато чуй ме арамбаша: я не тражимъ знати,
где ти амайліе стое; само ми кажи, тако ти
вере како пронађе ту, чудотворну силу, да
бар' одъ све неволъ знамъ, што самъ одавно
слушао и желіо сазнати.

Мил. (*уваши га за руку*) Живоине, кад'
си ме у овомъ ћеву десіо, оћу башъ да ти при-
поведимъ. Оди седидеръ покрай мене (*посаде*

се, Милеша накриви фесъ) Ей тужанъ, сладко ли ти е на младо доба мыслити! Кадъ ме е арамбаша одъ матере украо — ты іоштъ ниси было дошо — было самъ ти дечакъ одъ едно 12—13 година; ништа ми ніе было миліе, него ловити и у белегъ гаѣати, а већ' за несташъ нећу ни да ти споминѣмъ, самъ можешъ знати. Кад' ти едномъ поѣемъ на Илинъ изворъ, свеѣсь ноге на ногу скачући и певајући, на путу упазимъ одну змію, те зміе, брате, я ти не видно, нити ћу е видети. Светляше іой се круна на глави, велишъ, свећу бы мого приналити.

Жив. Да не буде то, штоно кажу, змійскій царъ?

Мил. Ниси се преварио. Змійскій царъ зацело; змія голема, пружила се на сунцу, на спава. Я се веселя неколико овимъ краснымъ створомъ, па онда рекнемъ у себи: ала башъ те нећу убити, кад' си тако лепа. Сотымъ е узмемъ на штапъ, и уклонимъ съ пута, да е ко не згази, па одемъ. Кадъ бы после подне, оду айдуцы у ловъ, а я уморанъ, а и наквашенъ мало црвеникомъ, сладко заснимъ поред' пещтере. Кад' ал' ето ти ми на сну едного седогъ старца, велика люда,

кан' да га сад' гледимъ; у руцы држаше штапъ, коимъ ме дирне. „Чуй, вели, діете, ты си учиніо себи сила добра, што ниси убіо ону гую, кою си пре подне видео. Иди ньой, она є тамо, где си є оставіо, и ону траву, што у устима држи, узми себи, засецы леви дланъ и десну ногу, метни траву да зарасте, пакъ ћешъ срећанъ быти. Сотымъ ме удари штаномъ и я се пробудимъ. Ко бы ме задржо да не одемъ тамо? ал' како ти се узбезекнемъ, кадъ исту змію нађемъ на поузвишеной стени, где седи, и траву држи у зубима. Како ме угледа, остави траву на камену па се полако удали; а я, радостанъ, счепамъ то чудотворъ, па ти одякаримъ добро овде (показує дланъ) и десну ногу, и утрпамъ траву.

Жив. Па како си после сазнао, да є то лекъ башъ одъ пушке.

Ми л. Расрди се нешто арамбаша, пакъ потегне посред' среде пушкомъ на мене. Я осетимъ ударъ танета на прсима, али крви ни од' корова. Кад' бы у вече, нађемъ тане у кошуљи. А, ту ли си момче? Я држа, да ће оно быти од' урока и вештица, а ово ти є іоштъ болъ за нашъ занатъ.

Жив. Хмъ! хмъ! што ми наказыва. Па
ниѣ ти ништа траве остало?

Мил. Што ми в претекло, бацыю самъ
у ватру.

Жив. Ай, Богъ те видео, шта учини;
могаше се йошт' кои сачувати од' те прокле-
штине. Я ти истина слабо пазимъ на животъ,
од' како самъ душу ѓаволу заложію, ал' о-
петъ бы на сваку руку волео подуже кусати
купуса.

(Звукъ одъ пушке)

Мил. То пушка пуче?

Жив. Момцы су весели.

3.

Станко, преѓашњи.

Мил. Шта е?

Станко: Арамбаша, овамо зло. Други
ауйдуцы, самъ ій Богъ знао од' куд' су до-
шли, па момцы заметнули кавгу.

Мил. *(мешне пушку на раме)* Юришъ
кrmке*(поѓу)*.

(Обрадъ съ некимъ айдуцима.)

Мил. Ко си ты зечія ного; како се усуди домаћи се оной земљи, где Милета са дружиномъ борави.

Обр. Я мыслимъ юначе, да Гаревицу йоштъ ніе нико закупію, и да е шума айдучка кућа, па ялъ домовао овде, ял' онде, шта е до тога.

Бзд. Хе, хе, тай уме одговарати.

Мил. (Обраду) Боланъ брајко, ты йоштъ незнашъ съ киме имашъ посла. Ко си, и од' куда си?

Обр. Я самъ арамбаша.

Мил. Арамбаша? и я самъ, и ако же-лишь ту ћулу на рамены и съ твоимъ мом-цыма носити, а ты се тепай одавде и не-мой се приближавати, колико држи међа до црвена камена, па тамо до магарчеве унке.

Обр. Знашъ ли шта е юначе; я самъ изъ села Вранице.

Мил. И я самъ.

Обр. Тымъ болъ, бар' ћемо се лакше погодити. Ты знашъ да мложина и у кући

не квари, дак' мол' код' айдука; айде да мы наше момке здружимо, и да живимо у единству.

Мил. Шта ты ту будалишь? од' кад' е света, ніе было два арамбаше у одной чети.

Обр. Послушай, што љу рећи. Я ни-самъ мысліо никада айдуковати, али ме не-воля натера. Имамъ одну ядну матеръ, коя е туђе прела, дак' е мене и мога брата од-ранила. На несрећу покавцимъ се са гавазомъ пашинымъ, и овай, Богъ зна, шта на-лаже на мене. Паша пошлъ субашу съ мом-цыма, где ме нађу да ме убіо, но добаръ ми човекъ подкаже, и я избегнемъ у шуму. Ахъ све бы прегорео; али чуемъ, да е зверъ паша матеръ ми баціо у кулу, и мучи е место мене затворомъ. Обрецы ми да ћешъ ми майку од' Серифъ паше искупити, па љу се одрећи мога старешинства.

Жив. Ей боже благій, шта неће іошт' код' насъ быти.

Мил. И ты се тако лако раставляшь твога поглаварства? ядний юначе, пропева-ла е срећа и онима, кои су те изабрали.

Обр. О брате помисли само, шта е стара майка. Не простъ айдукъ, него робъ

ѣу быти преко синѣгъ мора, само да ми майку тавница не єде.

Бзд. Боже мой! свашта ли ти є на о-вومه свету.

Мил. (*ода холо*) Кад' ты ступашъ ту мою чету, и оѣшъ мени покоранъ да будешъ, и я ти се заверавамъ, да ѣу ти, што желишъ, испунити. Сад' наговести твоимъ момцыма, нека и они знаду; па ѣемо сви у заєдини живити и быти браћа.

Обр. Некъ ий зовне єданъ и момакъ (*Сатанко ошиде*) Я знамъ, да ѣе они то радостно пріймити.

5.

Сви айдуцы (*доѣу и на две стране по-деле се*) преѣашнѣи.

Обр. (*своима*) Браћо, вы добро знате, зашто се по гори путуцамо, и шта бы найрадїе желїо. Ево овде наѣо юнака бо-лѣга од' мене, кои насъ у друштво прїйма, и обеѣава матеръ ми искупити робованя. Є ли вамъ по-вольи, да се я оставимъ ста-решинства, и да онъ єданъ буде над' сви-

ма нама арамбаша? (*Жуборъ се простре ме-
жу момцыма Обрадовымъ*)

Ст'анко: Бре шта се миголите тужанъ,
у друштву се шала тера; што е веће друж-
тво, то е слађа црвеника.

Срећко: Весело юнацы, ово е за
насъ.

Сви: Да живи новыи арамбаша.

Мил. Ёсте ли задовольни юнацы?

Айд. Ёсмо.

Мил. Кад ёсте а вы ми задайте веру,
да ће те ме слушати (*извади мачъ, шакође
сви обрадови момцы поваде езов, и наслоне
ий на Милешинъ*) Ово е мени доста од' Ср-
бина. Сад' се здружите съ моимъ момцыма,
и добро се пазте.

Ив. (*уваши Срећка за руку*) Ей побро,
та съ тобомъ ми се црвеника суче.

Ср. Хе, хе! како се браћа од' часа
познаше. Не бой се, нећеш ме претећи.

(*Међу шымъ се други момцы поздрав-
ляю, од' куд' чишавъ жуборъ произиђе*)

Мил. Е юнацы, како ћемо майку нашегъ
побратима избавити.

Ѕд. Я велимъ, да провалимо кулу,
пак' да е извучемо.

Обр. То се не може юначе ; ер' е кула свуда наоколо водомъ окружена.

Ненадъ: Найболъ да му пошлѣмо блага, па ће е пустити.

Мил. Мы благо узимамо, а не даемо. — Ко ће да ми пашу жива или мртва у руке донесе. (шишина) Нико од' юнака?

Ив. Да е на какавъ аремъ, нашло бы се доста браће.

Мил. У заседи ђутати, и подмукло плячкати, то свака кукавица уме, а правый айдукъ изилази на мейданъ юначки, съ грудима у груди. Ако нико не ускте, я ђу самъ.

Жив. Не арамбаша, срамота бы была код' толике чете, да ты идешъ, а мы да смрдимо у ладовини. Дай ми само два момка йошт', па ђешъ видети, ођу л' посао свршити како валя. Ай браћо, ко ће са мноми?

Срећко: Я ђу.

Жив. Ко ће йошт'?

Ненадъ: Айде и я за любовь обрадову.

Жив. Е, то е доста.

Мил. Живоине, знашъ ли како айдукъ полази.

Жив. Я л' нђгова, я ли моя глава.

Мил. Ей, весела ти майка, юначе, ты си ми за айдука! Иди и срећанъ ти путь.

Мы ћемо донде мирно спавати, док' се ты не вратишъ.

Ив. Мы ћемо по кою искапити теби у здравлѣ и за срећна пазара.

(Љздимиръ шапне нешто Милети на уво)

Мил. Јоштъ едно юнацы, док' се нисмо растали. Вы знате, да е заветъ јоштъ подъ старымъ арамбашомъ быо са женама не мешати се.

Ив. Бре мани се тога посла арамбаша; заветъ быо па и прошо, вала Богу, нећемо ни мы быти најгори.

Жив. Не, добро ты спомену арамбаша. Сви знамо да айдукъ живи највише од' среће, па чему ће се надати, ако заветъ погази. Зато нека остане браћо, као што е и дояко было: жене петъ дужій нъива од' насъ.

Ив. А, Живоине запевао за любомъ, ты намъ свима дође ака.

Мил. Уречено, запрећено; сад' айдете да се ужина.

Срећко: Да ти нисамъ таку тврду вѣру задао, арамбаша, Богъ и моя душа, овај бы те часъ напуштио.

Ив. *(плѣсне га по рамену)* Ово е момакъ *(сви се разилазе)*

ДѢЙСТВО ВТОРО.

Иванъ седи, па чисти оружје, око нѣга се момцы поизвальивали.

Иванъ *(пева)*

Листай горо, листай Гаревико,
У теб' се текъ сладко шѣ вино;
Руйно вино, медна малвасія.
Ей, нема лица безъ црвена вѣнца!

Ал' ти башъ нема живота преко айду-
чѣ, колико е заната у царевини. Пуста шу-
ма све ти е прекрилила, што ти срце зактева.

Лука: Право велишъ Иво; я самъ ти
быо абація, терзія, екмеція, и Богъ те пита
на каквомъ йоштѣ занату, пакъ нигде скра-
сити не мого; ал' како ти омириса шуму,
кан' да ме четворострукомъ личиномъ везаше.

Ів. Ехе! а како не бы, кад' бедевн-
шешъ по цео целцытъ данъ; а кад' ти сун-
це у теме упре, а ты уђешъ у пештеру,
осолишъ се и онапришъ, па потегнешъ пу-
сту чутурентину те ти сузе на очи ударе.
Кад' се нагрувашъ и наквасишъ, а ты се

извалишъ колики си годъ дугъ, на за'рчешъ, те се Гаревца тресе.

Станко: У шуми нит' се оре, нити се копа, пакъ се опетъ айдукъ погачомъ рани.

Ів. Те каквомъ; ако ніе прошла трипуть крозъ сито, нећу ни у руку да е уземъ. Печеница ти е предъ носомъ, оћешъ зеца, или друге дивлячи, опалишъ само пушкомъ, пакъ ето ти! Ей айдучіо, пуста айучіо, посветіо се вратъ ономе, кои тебе измысли.

Станко: За чудо браћо да преко све ове лепоте опетъ слабо узъ айдуке пристаю.

Лука: Я како! има свакояки людій на свету. Млогима смрди барутъ, а има и такови, кои не могу да поднесу вешала.

Ст. Шта яданъ, зар' се ко и вешала бои? та ил' умр'о ил' те пушкарали, ил' те обесили за рогъ од' месеца, тебе нема, те нема. Па кад' е тако, ніе ли лепше, да останешъ и после смрти читавъ, да те родъ, кад' му е воля, може видети, него да те црви и коекакве поганіе еду. Ай Ђздо шта велишъ.

Ђзд. Я велимъ нема смрти безъ суђе-на данка. Ако ти стои у рожданику, да

ћешъ быти обешенъ, ма главомъ каменъ разбиаю, ты ћешъ быти обешенъ; па кад' ти е суђено висити, а ты бар' учини, нек' те свакиъ запамти. Знате, кад' комъ айдуку дође последный данъ, више се людий накупи, него на панађуру; па куд' ће ти веће вале. од' тога? сви гледи у тебе еднога, а ты засукуешъ брке ако ти е ћевъ.

Станко! Тако е мой Лука; зато ты криво рече, да млогима не подносе вешала. Кома е намънѣно да буде айдукъ, онъ ће ти доћи, макаръ га чували као девойку.

Лука: То е истина, али вешала тек остаю вешала.

Бзд. Хе, хе! кан' да и нашъ Лука зазире од' нѣи.

Лука: Зазире, Богъ ме, свакиъ; зато и велимо при части и чаши: да насъ Богъ сачува тога.

Ів. Вала Богу, кад' ме та главоболя не еде.

Бзд. Како Иване.

Ів. Я самъ уредіо да ми вратъ остане читавъ.

Бзд. Вратъ читавъ боланъ? а съ кимъ си то уредіо?

Ів. Съ моимъ побратимомъ, ѓаволомъ.

Лука: Ты съ ѓаволомъ говоріо?

Ів. Хе! што самъ говоріо, то є ништа, него самъ га и од' зла избавіо.

Єзд. Онъ не може да живи, докле што не измысли.

Ів. Ты неверуєшь? стани, душе ми, вероваћешъ. Пођемъ я, ово ће быти седма година, єданъ путь у вече, на замркнемъ у єдной долини. Месечина као данъ, а я наваліо, да у село стигнемъ. Кадъ на єданъ путь чуємъ неку вику и яукъ у єдномъ шанцу; нисамъ мого отрпннті, да не приступимъ, и не видимъ ѓшта є; кад' тамо имамъ ѓшта и видети: єдна жена сатерала некогъ под' ѓупрію, пакъ є стои праска пусту, велишь виле се надвикую. Кукаваць онай кад' мене виде, кан' да му сунце сину „оди брате ако Бога знашь, избави ме одъ ове беде“. Како ѓу, рекнемъ му, кад' є то ви'шь, змай, сатера ће у тикву и мене и тебе. Кад' ти виде мой ядникъ да я нећу, а онъ окрене мени: „Знашь ли брате што є, я самъ ѓаво; ишти што оћешъ, само ме курталиши ове напасти.“

Лука: Какавъ ми є то ѓаво, кад', не може єдне жене да се опрости!

Ів. Тако самъ му и я казао, ал' онъ кукавацъ стане викати: О брате, ово ти е зло трипутъ веће него што самъ я; не жели да ти на главу дође, него оди, ако имашъ душе, избави ме ове налеле, а я ћу, што самъ реко, одржати. Айде, рекнемъ самъ у себи, да видимъ, ели тако, као што онъ каже, и да л' е збиля ђаво. Па ти се спусти мѣ у яракъ; чисто ме зной проби, кад' га видео: црни се савъ као чунгаръ, а на челу му рогови као у ярца. Умиримъ мало жену, раставимъ е одъ нѣга, и начинимъ му пута, да може умакнути. Фала ти брате, рекне, пошто кукавацъ мало одану, фала ти по сто и по триста редій; сад' ишти што оћешъ, а мени прво на езикъ дође, да ми претвори вратъ у челикъ; знашъ, само ми се предсказивало, да ће ми ово бити занатъ. „Немой то, рекне ми, зашто морашъ ићи укоченъ као курыкъ, а друго, и челикъ пуца; него кадъ ти е до тога, ево ти задаемъ тврду речъ, да ти неће вратъ нико сломити.“ Те тако я смирио бригу.

Лука: Да ти е тай твой побратимъ

Ів. Е, да ми е саде, знамъ, што бы искао. Онда самъ быо младъ, лудъ.

Бзд. А шта бы после съ ономъ женомъ

Ів. У! зашт' ми о томъ спомену човече. Пошто мога побратима испоручимъ, приђемъ нъой, и запитамъ: од' куда е. Кажемъ. А имашъ ли мужа? „Имамъ, да како; коя жена нема мужа.“ — Па како; ты остављашъ твога човека, па ноћу сама тумарашъ. Чимъ ти ово изреко, яданъ майцы, кан' да три стотине змѣя цыкнуше: „и лоло и вуцибатино, и протераницо, и шта ты имашъ съ моимъ човекомъ.“ Уватимъ се за уста па пођемъ, ал' се беда очепала мене као крля, виче и праска, те се планине наоколо разлежу. Айде Іво сад'; ђаво се како тако опрости; ал' како ћешъ ты?

Бзд. Хе, хе, хе! то е башъ страданіе!

Станко: Беть да ти е жена, кадъ е зла, права беда. Тако самъ еданъ путъ я быо съ едномъ налешю. Како ми се онда разредила коса, никако да учеста више.

Лука: *(Врши главомъ смешеѣи се)*
Знамъ и я, како е то.

Ів. Молимъ е свакояко, да ме се прође; бре ту іой казуемъ како е лепа, бре ту іой лажемъ што нисамъ лагао никадъ, ая! немари та ни зашто, него ме еднако окупила, шта самъ іой отео ђавола изъ руку.

Лука: Кудъ ће већегъ ђавола, него што е она.

Ів. Кажемъ њой я то; ал' текъ сад' она раздреши бисаге. Тако у вики и псовки дођемо до єдне ђупрїе, а я одъ муке обневидіо. Оћешъ ли ђутатати, рекнемъ њой, ил ђу те сад' у воду. „Бацы — виле и але — бацы скоте, пржибабо, пангалозу“ шта ту нїе было „я ђутати нећу“. Нећешъ, викнемъ, па ти е счепамъ преко среде, и съ нѡмъ преко ђупрїе. О, сачувайте Боже зле же-не, овай сїясетъ неби желіо да ми опетъ преко главе пређе за цео белый светъ.

Лука: Хе, хе! я опетъ велїмъ, да не бы башъ кварило, кад' бы се коя десила кодъ насъ, како смо самцы.

Пет. Глед' ты препелице, мой прїяне, нема айдуку берићета, како се са женама помеша. Жена е проклештина у шуми.

Станко: Їоштъ где е заветъ.

Єзд. Я ти водемъ по гори ићи, па ко-марце гађати, него мыслити о непослицама, а и у шуми се налази, да се за три дана изсмеешъ. Знашъ ли Іво онога Турчина?

Ів. Ее! оно е было за наступъ. А кад' се годъ сетимъ, смеемъ се самъ, па у истомъ смеяню боїмъ се, да не помысле мом-

цы да самъ полудію, па да ме не вежу где-
годъ, да имъ штете не градимъ.

Лука: А шта е было то?

Ів. Играчка; везали смо єднога коню
за репъ, пакъ смо га послали кући да га
види жена. Ха! ха, ха!

Бзд. Боже благій, свашта на свету.
Него знате ли браћо што е? кадъ смо овако
добре вољъ, да намъ Іва одпева єдну онако
айдучки.

Лука: Богъ изъ тебе проговорію; ка-
ко е Іванъ певачъ неисказаный, то ће быти
дивота. Дедъ Іване зацъвай намъ єдну.

Ів. Ей зла вамъ срећа юнацы, где ћу
да вамъ певамъ, кадъ ми се грло осушило.

Бзд. А ты му донеси ону чутуру, не-
ка га покваси.

Лука: (*донесе чушуру.*) На пій, па пе-
вай, некъ се Гаревца разлеже.

Ів. (*напїесе*) Како годъ кадъ намажешъ
кола. (*пева.*)

Закукала Миланова майка,

Єдинацъ йой иде у айдуке.

Немой сыне у айдуке поћи,

Немой твою оставляти майку.

Ой пусти ме моя стара майко,

Дружина ме у горици чека:

Вѣру дадо, вѣра ми е тврда! —
Оде Миланъ, оста майка сама,
Те се бие за Миланомъ сыномъ.
Од' жалости у болестъ е пала,
Тешку болестъ одъ седамъ неѣля.
Нико майку да преврне болну,
Нико да ѳой понуде донесе.

Па проклинь Милана единца:

„Богъ убио могъ Милана сына,
Што остави свою стару майку.“

А како га сустигоше клетве,
Нигѣ среѣе за Милана нема.

Онъ се враѣа своіой старой майцы,
Не был' майка блгословъ му дала,

Ал' е майка веѣе преминула.

Писну Миланъ као люта змїя,

Па се враѣа дружини у гору;

Ал' майчина свуд' га прати клетва.

Ако поѣе друмомъ у планину,

На разкришћу ето ти му майке;

Ако оѣе воду да преброди,

На води му лице старе майке;

Ако легне яданъ почивати,

Ето ти му опетъ стара майка,

На постельи болна и невольна,

Гѣе проклинь Милана единца,

Што напусти старо и чемерно.

Кад' се Миланъ иза сна пробуди,
Пишти яданъ, до Бога се чуе,
Пакъ потеже ноже одъ пояса,
Удари се у прси юначке
Да не види сунца ни месеца.

Милый Боже на свему ти вала!
Таква ти е, брате, клетва майке.

Езд. Ей, да красне песме! я бы е
гладанъ и жеданъ слушао.

Витом. (*цлѣсне се рукама по челу*)
Куку мени, и я самъ безъ майчине волъ о-
вамо дошо; ако и мене майка прокуне.

Ів. Не будали Витомире боланъ; заръ
е свака майка као Миланова.

Витом. Охъ, и мени в моя тако гово-
рила: Остани чедо код' твое майке; видишь
майка ти нема никога свога. Немой Вито
да ми ранне задаешъ. Ал' я е не хтедо по-
слушати; куку! ако ми се будне майка раз-
тужила, ако буде пала у болестъ.

Ів. Бре проѣи се тога, већ' айде да
пиемо.

Витом. О, я морамъ видети майку, ма-
каръ знао сутра погинути. Сладка нано, ка-
ко си ме ты миловала (*у највећој шуги од-
лази*)

Станко Сирома!

Бзд. Видишь Іво, шта учини твоя песма.

Ів. Ама шта онъ то тако прими къ срдцу.

Лука: Ніе шала, материна клетва.

Станко: Ко бы желіо, да га майка'
прокуне.

Пет. Страшно ли ти е, Боже милый,
од' отца и майке немати благослова.

Лука. Ей, грешни смо мы у Бога; теш-
ко нашей души.

Пет. Есть, Бога ми, есть!

Ів. Ако тако почнемо юнацы, за три
дана неће насъ быти ни едного у Гаревицы.

Бзд. Право велишь Іване, него дед
да обредимо ту букльію. Напій.

Ів. Спаси Богъ, у добро здравль и у
добру срећу, да ти Богъ да, Бздо брате ко-
ня краката, вола рогата, главу од' злата;
добра ортака, деветъ опанака, десетъ обоя-
ка, те съ нѣма босъ по трню одіо. У пе-
такъ певао, у суботу играо, у неделю плакао.

Бзд. Фала!

Ів. И да ти Богъ да, брате Бздо, саб-
лю маркову, руку обилићеву, и ноге Рель
крылатице; пре ты утеко него што те по-
віяли, пре зла избега, него што те зло ви-
дело. — Сачувао те богъ, Бздо брате, зле
среће и издрте вреће, тесна сокака, бесна

Бошняка, глогова колца, и кесе безъ новца. —
Свако добро и срећу, вы мене чутуромъ, а
Богъ васъ мотыкомъ; срећни были и буве
ловили; вы тражили едногъ зеца, а предъ
васъ излазила — гомила врабаца. Кудъ годъ
пошли, берићета имали, увекъ се съ масни-
цама враћали. *(иіе)*

Езд. Ей, живъ ми быю Іво, ты умешъ
и да расплачешъ и да развеселишъ.

Лука: Текъ Іванъ, па Іванъ.

Ів. Та неживи се хиляду година ту-
жанъ, па баръ весело да по живимъ ово крат-
ко време.

Станко: Право и кажешъ.

Ів. Већ' ми се сгрчише ноге од' седеня;
айдете да видимо шта намъ ради арамбаша, да
не буде постао домишлянъ, *(иоусшаю сви)*

Езд. А заръ оће?

Ів. Еданъ путъ ми нешто говоріо о
врбама, мал' те ій неће поити. — А гле
Живоина, о, срећа куме!

2.

*Живоинъ, Ненадъ, Срећко са Зелидомъ
прећашњи;*

Езд. *(рукуе се)* Добро дошо побро.

Жив. Болъ васъ нашо браћо. Вы сви здраво?

Ів. Како кумашине, остаде ли живъ?

Жив. Ей, зла ти срећа, заръ ты мыслишь да смо мы бабе? гледай што ти водимъ.

Ів. Ау, да лена лова! Где е нађе душе ти?

Жив. Погађай; мыслишь ты, да е Живоинъ кукавица? Оваке девојке нема ни у цара.

Ів. Та Бога ти; а вере ми и съ поля показуе да е у кавезу расла.

Жив. Та ти не зна, ни на чемъ жито ни на чемъ вино расте.

Бзд. Быће тай врагъ.

Пет. Сирота, па сад' тако безазлена да се по шуми потуца.

Ів. Бре не будалите юнацы; зна вамъ та иста, као што е видите, више, него сви ми. Знате кад' ђаво оће кога да превари, онъ се претвори у девојку; зато е код' девојка свака трећа речъ: ђаво и врагъ.

Лука: Море, може ли се ова твоя лепотица видети?

Жив. Прокушайдеръ да видишь.

Лука: (почне йой скидаши покрывало, Зеліда се ошима) Бре шта се вращь кукавичицо, кад' знашь, каквой си браћи у руке пала (силомъ йой скине покрывало) Алалъ ти вѣра Живоине!

Езд. Богъ и моя душа, я овакове лепоте не видо. Да е моя, све бы е шеферомъ раніо.

Жив. Бре шта шеферомъ! буразима, да мало одяча. Не видишь ли боланъ, да е слаба и жалостна, текъ што ніе зенула.

Ів. Браћо, ово е ватра у Гаревицы, ако се мы не покрвимо нѣ ради, ево мое главе.

Лука: Богъ ме я бы ударао на пауке, само кад' бы знао, да бы ме зато обегенисала.

Ів. Ево овай е већъ полудео, а быће и више таквы; него да е покріемъ, докъ ніе йоштъ кой зажагріо очима. (навуче йой покрывало)

Езд. Али где е уловисте, тако вамъ вере.

Срећко. Ей, да си ты тамо было! знамъ да се ни еданъ од' васъ не бы каяо.

Езд. Та говори среће ти.

Жив. Кад стигосмо у градъ, одемо на конакъ одной баби, ей кумашине, често самъ на тебе мыслию. Што е та знала говорити, то е за преповестъ, ама све телале да задене за поясъ. То е таманъ за насъ, пружимо йой неку мраку, па у разговору запытамо: како се наоди паша, да л' се човекъ може нѣму како прикучити, и — знашъ већ' како се пыта. Ая, Богъ ме! вели баба, да свакій по три главе имате; зашто е пашинъ дворъ якимъ зидомъ обграђенъ, те му ни птица неможе; а кад' пође у шетню, сјасегъ Божій делія, гаваза и чибукція съ нѣимъ. Нуто мое неволъ; арамбаши самъ се заверіо, не бы радъ да се осрамотимъ, а овде видимъ не може се никако, већ' да га убиѣмъ па и самъ да погинемъ. Докъ самъ се я тако біо по глави и мучію, баба све еднако преповеда за пашу, какавъ е то човекъ, како има лепу ћерку, како е изишла съ робкиняма да се куна, како ће иза вароши ноћити. Шта, бабо, шта? „та велимъ за па-

шину кћеръ, како е лепа и убава, нисамъ такве девојке никада видила. Изшла еданъ путъ и она сирота да се прође, тамо ће и ноћити.“ А ел' далеко то баба? Ніе, одма иза вароши, има прекрасну башчу, ту има некій потокъ, где се пашина кћи купа. „Валь да е повела много пратиоца?“ Ніе, зашто то слабо ко у вароши и зна. — Боже помози, рекнемъ у себи, пакъ айде тамо. Поведемо и бабу, да не лутамо много, па кад' намъ покаже чардакъ, туримо њой еданъ дукатъ, и дамо њой испустъ. Гледимо на чардаку, не види се свећа. Приступимо лагано, кан' да смо звати: двоица на земљи р'чу, а еданъ, кои е заръ стражу чувао, наслонио се на пушку, пакъ, зла му срећа, задремао. Е, шта ћемо сад'? ньи троица, а насъ троица; одемо свакій своме, пакъ на еданъ ма свима крвь изъ врата пустимо. Сотымъ айде горе. Срећко: Е, сад' ће да вамъ расту за-зубице.

Ів. Мучи боланъ.

Жив. Кад' се на чардакъ попнемо, на-нюшимо, где ядне птичице спаваю, па иста-вивши врата, нагрнемо у нутра. Каквогъ

сіясета ту быяше, я се самъ смеати морамъ. Ови ђаволи повичу на девојке, кое се ку-
кавке у чопорићъ скупиле, па єдне стои
вриска, друга бежи за пећъ, она не може да
нађе верецу, читавъ покоръ од' нѣи. Ова є
спавала обашка, и я таки ню счепамъ, па
повичемъ, да се иде.

Ів. Бога ми, вы сте неки страшни ю-
нацы.

Срећко: Бре да вишь, кад' пођосмо,
како друге плачу. Не плачу, што имъ го-
спођу отимамо, него што и нѣи не водимо.
Єдна ме є читавъ сатъ пратила, и єдва се
растала од' насъ.

Ів. Залюбила се у тебе, како си лепъ.

Срећко: Бре само да нїє код' насъ
завѣтъ, па бы ты видео, како бы доплѣяла
за мнома чакъ у шуму.

Лука: Ай Живо, а є л' было што око
пара.

Жив. Было є и тога; али слабо.

Лука: Ей да ти є наша пао у руке.

Єзд. Юнацы, ево намъ и арамбаше.

3.

Милеша съ Обрадомъ, преѣашни.

Мил. Шта Живоине, ты брже болъ на-
трагъ. А где ти е паша.

Жив. Богъ ме, арамбаша, пашу немо-
госмо никако добити, нити ће га уватити
ко од' людій. Него смо му ево довели кѣерь
у госте, па я судимъ, да ће паша и самъ
доћи по ню.

Обр. Ти добро велишъ Живоине.

Мил. Па где ти е та девайка; бы ће ова.

Жив. Я!

Мил. Види се убаво челяде!

Обр. Мы е неѣемо пуштати, докле
намъ годъ паша не учини, што иштемо, и
докле намъ не зада веру, да се можемо
слободно вратити куѣама.

Мил. Валя да те е много стало, док'
си е уягмію.

Жив. Много Богъ ме, али и вреди.
Само да ви'шъ каква е (оѣе да скине Зелі-
ди цокривало)

Ів. *(увати га за руку)* Шта ћешъ бо-
ланъ.

Жив. Да покажемъ, зашто самъ се
мучію.

Ів. Имашъ ли ты памети! кость меѣ'
кере да бацашъ. Арамбаша, я те молимъ,
да є не видишъ.

Мил. Будалаштина! я башъ зато оѣу.

Ів. Немой, тако ти имена Божія; ако
ты ню видишъ, обрасмо сви бостанъ.

Мил. Іване, кад' лавъ риче, врабцы
ћуте. Покажи є Живоине.

(Живоинъ скине са Зеліде покрывало.)

Обр. *(за себе)* Боже, каква лепота!

Мил. *(загледа се у ню)* Ха!

Ів. Ено га, есамъ ли казао? прошао си
ты мой арамбаша.

Мил. *(шражи да къ себи дође)* Добро
дакле, она ће остати код' насъ. Водите є
у пештеру, докъ се съ отцемъ ѣой не по-
погодимо. *(Живоинъ є одведе)*

Ів. Бадава ты замећешъ трагъ; не ве-
ля ли ти, да се манемо завета; — ви'шъ,
оћешъ првый да га погазишъ.

Лука: вереми, арамбаша, ако руку на ню метнемъ, я ћу ти првый помоћи.

Станко: Нећу ни я быти последний.

Ів. Видишь арамбаша, како се юнацы спремаю.

Мил. (еднако расеянъ) Има ли што ново?

Ів. Найновіе е то, што смо добили младу єдну девойку.

Мил. Да девойку, девойку. —

Ів. Шта си се замыслио арамбаша, ошро! ей яданъ, шта ће од' тебе быти.

4.

Пешаръ, пређашњи.

Пет. Арамбаша, ніе башъ najbolj; потеря за нама.

Мил. Каква потеря?

Пет. Сами Турцы.

Мил. Имал' ій много.

Пет. Быће ій до єдно 50.

Мил. Нек' се момцы искупе.

(Пешаръ се удали, чует се звижданѣ иза поворишта; на коє айдуцы посукшаю)

Мил. Ёсу ли сви овде?

Бзд. (гледи) Сви смо.

Мил. Сад' ћемо се пытати за юначко здрављъ; ал' не бойте се, Турака е 50. Обрадъ съ Ненадомъ нек' се налази око пештере, да се ко девоицы не прикучи. Я ћу напредъ, остали сви замномъ; нико да ми незазире, него свакиъ некъ вата за грмомъ бусію и нека біе. (Чуе се вика изъ далека). Доспели су већъ? наопако по себе. Юнацы, юришъ! (Сви се усшреме, чуе се пуцнява пушака).

5.

(Друга страна шуме, пушке се еднако чую)

Витомиръ (сшупи замшлѣнъ) Моя майка уздише замномъ; моя майка незна, кудъ йой се чедо скита. Милый Боже, шта знамъ да чинимъ? овамо самъ се заклео дружини, да ћу остати съ нѣима, а овамо ме душа боли, кад' помыслимъ на майку. Ако одемъ кући, погазићу заклетву, увредићу Бога; ако останемъ овде, нећу моћи тугу пре болети. Айдучіо, айдучіо, никомъ ни-

комъ ниси донела благослова, вальда ни мени нећешъ.

6.

(Еданъ Турчинъ бежи, за нымъ шрчи Андрія, и издалека опали на нбга по не погоди га.)

Андр. (иза позоришта) Држи га Витомире!

Турчинъ (падне предъ нымъ) Аманъ юначе, да си ми трипуть по Богу братъ, немой ми главу узимати.

Вит. Имашъ ли стару майку.

Турч. Имамъ, слепа є од' две године.

Вит. Бежи онамо (показуєму рукомъ) шума є густа, можешъ се сакрити. Преко оне главице є село.

Андр. (дошрчи и замане анцаромъ) Шта стоишъ, те не убіяшъ пса.

Вит. (увати га за руку) Немой, има стару майку.

Андр. Зар' насъ ніє родила мати?
(оће да се отргне)

Вит. Бежи дечко. *(Турчинъ ушече)*

Андр. Имашъ ли ты памети Витомире.

Вит. Ово е моіой майцы за здравлѣ,
или може быти за душу.

Андр. Шта ми е до твое майке, кад'
се псине убіяю. *(Оѣе да се ошме)*

Вит. Пре ѣу я погинути него онѣ.

Андр. Ёл' то лепо? коме опрашашъ?
Турчину.

Вит. Па и Турчинъ е човекъ.

Андр. Ей мой Витомире; тако се не
айдукуе.

7

Милета, съ айдуцыма *(меѣу коима е жубор
великій)* преѣ.

Мил. *(Витомиру и Андриу)* Наша е
побѣда.

Бзд. Шта намъ е вайде одъ побѣде,
кадъ су намъ найбольи момцы поватани. Ку-
каванъ Иванъ! юнацы, можемо ли га пре-
горети,

Жив. А како га знамо избавити изъ
пасіи руку?

Бзд. То Жи воинъ пыта, кои є мого пашину кѣрѣ уватити. Юнацы, кои є быю Срећковъ другъ, и Ивановъ пріятель, валя да ѿй избавимо. Ко ће самномъ ?

Айдуцы (сви у гласъ) Я; я!

Бзд. Станте не треба намъ толико. Я. Живоинъ, Лука и Станко и ѿштѣ двоица, троица ли, па є доста. Арамбаша, є л'ти по вољи, што смо наумили.

Мил. Я се радуємъ юнацы, да вы єданъ за другимъ тако гинете. Мило ће ми быти, ако нашегъ Івана опетъ међу нама видимъ.

Бзд. Већъ ако га не буду убили, а иначе се нећемо повратити, докле ѿй избавимо.

Андр. Арамбаша, а єли лепо, да айдукъ не убія душманина, него га пропушта да утече, па ѿштѣ и друге задржава да га не стигну.

Мил. Ко є то учиніо ?

Вит. Я самъ арамбаша.

Мил. Ты Витомире.

Вит. Имао є стару, слену майку.

Мил. (другима) Шта заслужуе онай
кои учини невере.

Езд. Арамбаша, да си видіо мало пре,
како е Витомиръ плакао за майкомъ, и са-
момъ бы ти се разжалило.

Мил. Я велимъ, шта заслужуе онай,
кои учини невере.

Вит. Куршумъ арамбаша.

Мил. Признаешъ ли то Витомире?

Вит. Майка вреди више, него еданъ
куршумъ.

Мил. Уби га Станко.

Езд. Немой арамбаша, добаръ е ме-
макъ.

Мил. Зар' ћемо мыѣ тако? Где е Иванъ,
где е Срећко? чрезъ оваки айдукъ страда.
Уби га Станко.

Станко: Арамбаша, я не могу то чи-
нити, зашто самъ побратимъ съ ньиме.

Мил. У айдука нема ни брата, ни сестре.

Станко: Ако тога нема, онда нема ни
образа ни поштеня. А безъ поштеня и безъ
вере шта е айдукъ.

Мил. Оћемо ли тако юнацы?

Андр. Я самъ га тужио арамбаша, али
болъ погуби мене, него нѣга. Сви едемо в-
данъ лебацъ и одну со, и пиемо изъ едне
чутуре; па да се ми убіямо?

Сви. Опрости арамбаша, опрости.

Вит. Шта молите браћо, ако майку не-
могу да видимъ, не маримъ за животъ.

Ми л. Живи, али майку нећешъ видети
(одлази, завѣса пада)

Дѣйство треће.

1.

Зеліда (*изиђе изъ пещере*)

Никога нема, о, еданъ путь и я могу слободнимъ дисати воздухомъ, где ранаве речи моій суровы господара уши ми вређаю. Ахъ сладкій мой отче, да ти е видети, у каквомъ е станю Зеліда твоя! о, нъой тежка робства мысао притискуе душу; свакогъ ти е добра она саде лишена, и едно што йоштъ има, естъ нѣна невиность. Ал' и нъой дивля наравъ помамны айдука прети, и она ти е у опасности. — Утѣши се Зелідо, она нек' ти буде светиня до последнѣгъ часа, и ако се нечиста рука нѣ додирнути усуди, (*извади малый ножъ изъ недара*) овай некъ те спасе. Донде трпи, и уздай се у Бога. — Ево већъ еднога, да ме узнемируе (*пође у пещеру*)

Обрадъ, Зеліда.

Обр. Не бежи лена девойко, не плаши се одъ мене; я ти небу невинность безобразнимъ речма вреѣати.

Зел. (*Прва смерна речь, и умиляшый гласъ у овой пущиньѣ*) Еси ли и ти изъ овога дружтва?

Обр. Есамъ.

Зел. Овай сувый одговоръ казуе ми, да и ты ниси больй одъ ньи.

Обр. Може быти да се варашъ лепотѣ девойко.

Зел. Варамъ се? о есте! то твое гладко чело, те умиляте очи, тай чисть и пріятанъ гласъ свакога бы о теби преварио; но твое речи саме ми кажу, да те не држимъ за другогъ, него што еси, за убицу.

Обр. Ахъ!

Зел. Ты уздишешъ, тебы нису повольне ове речи? а ты се отргни драги; йоштъ си младъ; бежи изъ овогъ отрованогъ дружтва, баръ тебе ланцы робства не држе као мене; ступи на ново у дружтво людій, кое

га си жалостанъ сада изродъ; па буди поштенъ човекъ.

Обр. О Боже, такве речи!

Зел. Заръ е теби за чудо, што чуешъ ово од' слабе девойке! знай незнаный юначе, млого не треба мудрости, да човекъ избере оно, што е добро и поштено. Ту е природа найбільй учитель, и Зеліда е њна найпослушнїя кћи.

Обр. И еси, среће ми, права, истинита кћи свете майке природе. Створителю, да л' е могуће, да рисъ ягнъ рађа! — Твой ужасанъ отаць. —

Зел. Стани боланъ, не називай ми отца, ужаснымъ, кад' га добро и не познаешъ. Заръ ты мыслишъ, да е строгость и свирѣпость едно?

Обр. Чуй ме добро девойко. —

Зел. Кад' бы онъ као слаба, пово-дљива жена поступао, не бы было ни разлога ни правице; свакій бы га вукао куд' бы хтео. Ту бы се одъ сиротинъ отимало, ту бы ячїй слабієга гнѣчію; ал' овако нѣгова строгость лакомымъ очима задае стра, те се свакій на трагъ трза.

Обр. Лепо ты описуешъ вредноѹ тво-
ега отца красото девојко, и камо среѣа, да
су сви такови, којма е среѣа послужила, да
надъ другима господаре. Но чуй садъ мое
житіе, вредно е да га саслушашъ, и о нѣму
проразсудишъ: Я самъ се родіо у Враницы;
отца и не памтимъ ер' е рано умр'о, и оста-
віо мене и йошт' еднога брата. Мати моя у
удной сиротиньи туѣ е морала прести, да
насъ зарани. Но текъ што ми братъ за по-
моѣъ доспе, нестане га на еданъ путъ: или
се где удавіо, или га е пушка каквогъ ду-
шманина присмлатила, ко бы то знао; нѣга
нестане, и я неякъ опетъ паднемъ майцы е-
дной на рану. Тек' што и я поодячамъ, да
могу кору леба завредити, несреѣомъ мойомъ
посваѣамъ се као младъ човекъ са гавазомъ
твоега отца, па кад' овай не смеде ми ни-
шта, оде наши, и налаже, да самъ ружне
речи за Мухамеда говоріо. Паша нареди,
где ме наѣу, да ме убію, но я умакнемъ, а
они да искане срдце, увате ми стару матеръ,
и баце е у кулу. Богъ зна, како тамо стра-
да, и ели жива сирота.

Зел. То е жалостно.

Обр. Горко и жалостно, па како да се на отца ти не тужимъ.

Зел. Опрости му, сви смо грешни, а мой отаць сила држи на веру свою; ніе чудо, што су га неваляле слуге могле подбунити на освету (у уницію) О, да самъ я код' мога отца, я бы нѣга лако обавестила, твою стару майку утѣшила; я бы опетъ све лепо поправила, што су несреѣни гавази изопачили.

Обр. Веруемъ, да бы ты то учинила, али нека Богъ зна, то судьбина не да. Я самъ в самъ хотео повратити, па самъ в учинію горомъ, него што в была. Знашь ли, зашто си овамо доведена?

Зел. То самъ те сама хотела пытати. На твою доброту гледаюћи, мислимъ, да ме нећешъ преварити.

Обр. И нећу, вере ми тврде; црнѣ бы ми срдце морало быти од' пакла, кад' бы тако добру душу преварити помыслио. Даклемъ чуй тайну: целогъ твога паденія я самъ причина.

Зел. Ты!

Обр. Ова една речъ дубоку ми рану врти у срдце; но немой ме кривити. Намера е наша была или пашу убити, или избавити матеръ мою; али кад' то не могосмо докучити, уватилисмо тебе, да се лакше съ пашомъ изравнамо.

Зел. Тежко е быти код' айдука у робству, али ако будемъ измена за твою майку, радо ћу заборавити на све неволѣ. Боже! нема несреће безъ среће.

Обр. На празно е, чини ми се, сва та радость твоя. Мы смо се были тако договорили, да ми паша одпусти майку, па да намъ узъ то свакомъ да по нешто пара, и ферманъ, да можемо живети код' своій кућа, и да насъ нико не дира. Али арамбаша нешто ћути, мое речи не слуша, и малъ да не плете мреже невиности твоей.

Зел. Шта рече? — юначе, юначе, уби ме одма овде, ал' ме не дай зликовцу у руке. Не оставляй ме, тако ти майка жива была.

Обр. Нека Богъ зна, я те любимъ као свою душу, али не знамъ како да ти помогнемъ.

Зел. Иди отцу моме, подкажи му где я затворена кукамъ; онъ ће сву войску мене ради подићи.

Обр. Мила си ми девојко као мио данакъ; мила си ми као и майка што ми е мила; али ми е већа закона светыня. Сви смо се заклели Богомъ и животомъ нашимъ, да невере учинити нећемо; И садъ да изневеримъ дружину!

Зел. Велико е то поштенъ срдца твоєга, али куд' ћу я несрећна —

Обр. Чуй, што самъ учинити намислио. Побуни ћу све момке, да окупимо арамбашу, или да гледа шта ће, или нека те одпусти.

Зел. Боже благій, и међу разбойницама налази се по коя добра душа. Како ти е име юначе, да га позлаћено у моимъ држимъ прсима.

Обр. Мени е име Обрадъ.

Зел. Обрадъ? посветила се ономе рука, кои ти то лепо име надену. Оно е мое срдце обрадовало. Буди ми од' сада братъ по Богу, гледай за мене као за сестру свою; и ако Богъ да, те ме избавишъ, видећешъ, како ћу ти благодарити.

(чую се гласови айдука)

Обр. Моя дружина долази; иди у пещеру, да насъ не затеку.

Зел. На Бога, па на тебе полажемъ надежду *(одлази)*

Обр. Она ме братомъ назива; о, да знашъ, шта осећа ово срдце, друго бы му име дала. Но на страну чувство и умилне речи, ове не подносе међ' мойомъ дружиномъ.

3.

Айдуцы *(добу певаюћи)* Обрадъ.

Айд. *(изъ далека)* Весело Обраде, ево намъ Івана.

Ів. Помоз' Богъ Обраде.

Обр. Богъ ти добро дао Іване, шта ты доплъяо? а я данасъ тражіо по свомъ тргу опанака од' твое коже.

Ів. Ее! йоштъ е мекана за тай посао.

(други айдуцы долазе)

Айд. Іванъ, Іванъ! ей, срећа побро!

Ів. Живи были юнацы, и оженили се.

Него я самъ вамъ се яко уморіо, да се мало одморимъ. *(седне, за нымъ сви други)*

Ала сте люди! поседали око мене као око вештца, а не може ни еданъ да се сети, да понуди путника чашомъ вина.

Пет. Ее, Богъ ме, право сиромѣ и каже (*отрчи*)

Ів. Айме црнъ вамъ образъ, докле човекъ не прекори, нема ништа.

Пет. (*донесе чушуру*) На, кукавче привати се мало.

Ів. (*добро повуче*) Аха; болъ ти е овде.

Пет. Па од' куд' тако Іване?

Ів. Правцемъ исподъ точка.

Пет. Та иди не говори.

Ів. Ево некъ ти ови кажу.

Пет. Па како си измако.

Ів. То е чворъ.

Пет. Дед' намъ приповеди, тако ти Бога.

Ів. (*муѣка чушуру*) Оѣешъ на кратко или на дугачко?

Пет. Онако среднѣ руке.

Ів. Тако вели и чутура. Како смо се тукли, знате. Еданъ ме окрзне анѣаромъ, а я се на то псеѣи разлутимъ: ил' да га у-

біємъ, ил' цркао ђаво. Онъ утрчи међъ дру-
жину свою, а мени насела крвъ на очи, те
за нѣимъ; ал' ти ме они склептаю и свла-
даю, па мало часъ доведу и Срећка везана
и убрађена као младу невесту. Ай побро,
викнемъ, како ћемо сад! ал' онъ се као
стыди, па неће да говори.

Ай д.уцы: Хе' хе, хе!

Ів. Одведу насъ предъ пашу, па ни
петъ ни деветъ, осуде мене да обесе, а
Срећка, не знамъ, куд' одвуку. Турцы се ра-
дую, а я се смеємъ.

Лука: Ты као знашъ, шта си съ по-
братимомъ уговоріо.

Ів. Та то е. Турцы оће да учине се-
ванъ, па навале віномъ на мене. Айде, ре-
кнемъ, да се еданъ путъ и я опіємъ. Где
ћешъ ты да се опієшъ, кад' се уватио
стрешъ съ два прста и по. — Кад' ме пове-
ду на полъ, вране, браћо, да ми изваде очи,
накупиле се вальда изъ полакъ света, па о-
ко мене „га! га!“ зар' омирисале печеницу.

Пет. Ао, да лела друштва!

Ів. Кад' ми скидоше окове, и метнуше
узицу на вратъ, а мене увати некій стра.

Као уздамъ се у мога побратима, али опетъ зебемъ, да ме ніе слагао пасъ; па кад' повуку, куд' ћешъ онда яђанъ?

Пет. Пробечи ћешъ мало очи, па миръ.

Ів. Я се тако журишь, ал' ти се жуборъ по народу простре: „горе пашине стае“ па сви онамо, а на мене нико и негледа. Кад' ти я то видо, помислимъ: быће мога старога побратима масло, пакъ ти латимъ окове, и нѣма мога доброгъ целата посредъ звезде. Ама да е речце проговоріо, него стропошта се као маче, па ту му бы и вагробъ. Кад' ли други видеше, да я слабо разумемъ за шалу, начинише ми сами пута, те ти я управо стаяма, кан' да ћу частити. Ал' кад' тамо, а я опазимъ ове аламане, где се озноили радећи. А, тай ли е посао? па ти и я засучемъ рукаве. Знашь да ће многи памтити Иваново вешанъ.

Пет. Алалъ ти вѣра!

4

Милеша, Пређашњи.

Мил. А гле Івана!

Ів. Помоз' Богъ арамбаша.

Мил. Живъ быо Іване. Ты се опрости.

Ів. Я!

Мил. Ёси л' имао што неволь?

Ів. Богъ ме метаниши по трипутъ на данъ, да те тай кіяметъ не снађе.

Мил. То зафали твоей дружини. А где ё Живоинъ?

Ів. Онъ ё съ Ёздомъ отишо да тражи Среѣка.

Мил. А где ё Среѣко?

Ів. Нѣга мал' да нису ударили на колацъ.

Мил. Ау сирома!

Ів. Богъ ме, онъ ће имати доста очи бечити. Само одъ тога да насъ Богъ сачува.

Мил. Но добро, кадъ смо и тебе повратили. Садъ юнацы, знате ли што ё? да насъ ћемо у плѣнъ.

Лука: Аха! Богъ да прости, и тако намъ віна понестало.

Ів. Ту ћемо се баръ за асну прочупати, а не као юче.

Пет. Какви се то гласови чую, да не буде Ёздимиръ.

Ів. Онъ е, и на мою душу, води Срећка.

5.

Бздимиръ, Живоинъ, Срећко,

Бзд. Ево осућеника.

Ів. Добро дошо побро.

Срећко. Дай вина, ако Бога знашъ,
изгоре ми цигерица.

Ів. На яданъ да неизгоришъ живъ.

Срећко (*нагло повуче*) Помозъ Богъ
браћо, я васъ од' жећи и не видо.

Айд уцы: Светао ти образъ.

Ів. На како Срећко, како, еси л' и ты
моимъ трагомъ.

Срећко. Е мой брајко, твое е было
цвеће и ковилъ.

Ів. Врага?

Срећко. Ты си исподъ точка побѣгао,
то е ништа, ал' негдѣрь те стегну као ме-
не, па онда дођи међ' дружину, ако си ю-
накъ.

Ів. Я те неразумемъ.

Срећко. Вѣруемъ! тебе су само ћели
убрадити, па те добра браћа избавила; а ме-

ни су збиля три фаше съ леѣа скинули, па ме ево живога.

Айдуцы: Аа!

Ів. Ал' почему си ты больій, те и тебе не осудише на точакъ, него на сланину; зар' су тако были гладни?

Срећко: То ѣу да ти причамъ. Како насъ доведоше у варошъ, затворе ме у неку тавницу. Ая! то мене не прія. Я самъ се научіо по зеленой шуми одити, црвенику сукати, и нашегъ Кралъвиѣа Марка пѣвати. Како ѣу сад' да се сложимъ съ пацовма и съ мышевима? Па станемъ свакояко размышлявати, како бы се тога посла опростіо. Да ми е анѣаръ, я бы пѣвао, ал' одузеше пси све до едне кебе. Айд' и съ ньомъ да прокушамъ срећу, па ти се узъ зидъ на углу узпужамъ, мучимъ се као ѣевойка, кад' пролазе покладе, и едва едну цыглу извучемъ. Е, сад' ти е лако, помыслимъ, ал' ес' ! они ме увате, и лісно на колаць осуде. Ей тужанъ, кадъ ми то рекоше, кика ми се натрши. Та волѣо бы ево овако съ дороцемъ и опанцыма у пакао уѣи, него да ме крозь колаць провлаче (*напје се*)

Ів. Ао яданъ!

Срећко: Ал се опетъ самъ почнемъ тѣшити, да ниесамъ ни првѣй ни пошлѣднѣй, кои ѣу колацъ омастити. Поведу ме онамо; лѣпогъ позорѣя! я, два съ разцвѣтанымъ туромъ Турчина, двоица, што ѣе ме натицати, све одабрани аюди. Кад' стигосмо до иза вароши, еданъ зажели од мене неколико фаша за купусъ; пакъ ти ме почне гулити! спопао ме зной као грашакъ, а неѣу да ви-чемъ, ни яо, ни леле.

Лука: Тако и валя.

Срећко: Кад' ме тако лѣпо огуле, они поѣу да и осталу печеницу на ражанъ натак-ну. Таманъ да ме набоду, ал' ето ти ми овы. А кад' ли вамъ я то опази, ей яѣанъ, юришъ на крмке повичемъ, на потегнемъ ко-цемъ, ови пушкама; те ти тако побѣемо мое ѣевере, а едногъ за споменъ натакнемо на колацъ, па се Гаревѣце добавимо. — Гаревѣце, мило добро мое, нема тебе колико е свѣта.

Ів. Меѣеръ ты си заслужю, да не трунешъ у земљи, кад' си йоштъ весео.

Срећко: Ее, знашъ, на псу ранна, на псу и зарастла.

Жив. Већъ само кад' изнесосте главе.

Лука: Тако е Богъ ме, а за друго има лека у чутури.

Мил. Дакле што реко юнаць: данасъ у плячку.

Срећко: Богъ да прости.

Мил. Сад' на ужину.

(Айдуцы се разиђу)

Милета *(самъ)* Зашто да самъ неспокоянъ, кад' су сви весели и задовольни! зашто я еданъ мира да немамъ. Я самъ стра и трепетъ свой околини, и моимъ именовъ децу у колевки плаше, кадъ неће да спаваю; па опетъ, такавъ юнакъ, такво страшило горе се мучимъ, него онай, кои ме сваки данъ очекуе. Девойко, девойко, шта учини ты одъ мене? ты кан' да ми очарну неку у прси врже ватру, коя већма пали, него сви топови на свету. Кад' нисамъ кодъ нѣ, да изгоримъ живъ одъ желѣ да е видимъ; а кадъ дођемъ нбойзи, езыкъ ми се завеже, сплетемъ се, и не умемъ да проговоримъ.

Никадъ нисамъ знао шта е то стыдъ; и предъ
нбомъ самъ смернии, него найневиние дете.
Па докле тако? оѹ ли поруга да будемъ
свой околини, или ѹ животъ да прекратимъ
немиромъ и у мукама? или ѹ да бежимъ
у белый светъ, да ме Гаревца невиди?
(замысли се, па онда повиче) Живоине!

6.

Живоинъ, Милета.

Жив. Ево ме арамбаша.

Мил. Живоине, я верниѣга и болѣга
човека немамъ овде одъ тебе. Никадъ те
нисамъ одъ себе одваяю, па мыслимъ, да си
и ты мени такавъ.

Жив. Од куд' ти доѣе у паметъ, да о
томе говоришъ, кадъ смо се увекъ лепо
пазили, па смо и садъ такви.

Мил. Бсмо Живоине, зато самъ те и
звао, да се съ тобомъ нешто разговоримъ.
Знашъ ли ову туркиню.

Жив. Ню валя да одправимо; ер' е
свима као кость у грлу.

Мил. Све е то поздно. Я милуемъ ту
девойку.

Жив. Милуешъ.

Мил. Милуемъ.

Жив. То ніе добро.

Мил. Добро или зло; тако е.

Жив. Па шта ћешъ садъ да чинишъ.

Мил. Научи ме.

Жив. Ты знашъ, какавъ е у насъ за-
ветъ, и шта смо наредили.

Мил. Я самъ заветъ, докъ самъ арам-
баша.

Жив. Валь да и мы нисмо робови, тре-
ба се и на насъ обзырати.

Мил. А требали да самъ я старіи, а
вы да ћутите.

Жив. Немой тако Милета! ты знашъ,
да Айдукъ живи одъ среће; па чему се има-
мо надати, ако се заветъ погази.

Мил. Я о томъ не водимъ бригу.

Жив. Али водимо мы.

Мил. (кои долази у яросшь) Па шта,
кадъ водите, као шта е? говори као шта е?

Жив. То е арамбаша, што нисамъ радъ,
да се калабалукъ по Гаревицы гради, него

ти свойски велимъ: проѣди се врага некъ иде безъ трага, штоно наши стари веле, па гледай за чимъ смо као и досадъ.

Мил. Доста.

Жив. Ты иде шъ да насъ упронастишъ.

Мил. Я чинимъ шта е мени по волѣи.

Жив. А не боишъ се, да се момцы побуне.

Мил. Желишъ ли то Живоине? (*ситуаюки ближе*) желишъ ли? иди имъ кажи; иди кажи имъ, да самъ я Милета, нѣинъ найгорій злотворъ, кои тражимъ да имъ спевамъ за душу. Нека доѣу да се разговарамо; неѣу се маѣи одавде. Шта, ниси отишо? (*одшури га*).

Милета (*самъ*). Нек' се сви чворцы искупе, што ѣй годъ на свету, нека кяукъ и вику подигну до неба, што я оѣу, оно мора быти.

Дѣйство четверто.

1.

Іванъ и Живоинъ (сшупе)

Ів. Но, овде насъ неће ни магарацъ мога бабе чути, кои е имао найвеће уши на свету. Шта ми имашъ казывати.

Жив. Е мой брате, велику неволю; неће быти добро.

Ів. Шта боланъ, да се како не опіємо.

Жив. Арамбаша е науміо, да намъ дође главе.

Ів. Некъ дође главе онъ нѣговомъ дѣки, а не нама.

Жив. Лепо си ты говоріо.

Ів. А шта самъ говоріо.

Жив. За туркиню.

Ів. А! быће га боцнула подъ езыкъ.

Жив. Е мой брате, не зна ништа одъ себе.

Ів. Ко ти е кривъ; не веля ли ти, да е пасіимъ очима не показуешъ. Ал' момче оће да е паметніе.

Жив. Е тако е мой куме, ты знашь како оно стари веле: прошо е айдукъ, чимъ се са женскимъ помеша; па што е онъ прошо, ни по чуда, него што и насъ баца у беду.

Ів. Ништа е то! валя му само то милъ изтерати изъ главе.

Жив. Та то е оно што и я оћу; ал' како? я самъ му говоріо, а онъ ме тера, да бунимъ момке на нѣга. Е, глед' на што неће човекъ доћи!

Ів. Не бой се, знамъ я лека одъ тога. Кажи ты Живоине Милети, нека узме еданъ струкъ троскота, мало рена и бунике траве, па нек' с' копривомъ помеша; затимъ нека узме шишковине 9. зрна, и 9. зрна пасяковине, и опетъ толико семена одъ татула: ово све нека изтуче, што може болъ. Кад' буде готовъ, некъ набере млечике, нек' изцеди сокъ изъ нѣ, и кадъ толико нацеди, да она трава огрезне, нека пристави ватри; али докъ се оно кува, валя све изъ пушака да пуца, да ни една птица не запева, еръ се неће лекъ пријмити. Кад' буде готово, некъ увати ед-

ну жабу, нека е обзине трипутъ, па онда некъ поіе на искапъ, быће му боль.

Жив. Теби е све до шале.

Ів. Нема ту шале, него треба човеку помоћи. Ако му то не помогне, ево му другій лекъ, што ме е моя покойна баба, Богъ да ѱой душу опрости, научила: Нека узме 5—6 ока бриге, по оке ердоболъ, нека узме женске лукавштине два драма, по драма преваре, и едну литру псовкій. Тако у ютру, у подне и у вече; при томъ нека еде само сува леба, и нека піе воде — за шесть дана ако га не прође ова грозница, рецы ми да самъ слагао.

Жив. Ёл' то све?

Ів. А куд' ћешъ више, него кад' ти прекій лекъ кажемъ.

Жив. Ей мой Іване, ты све на лако узимашъ.

Ів. А ко е лудъ, да бира што е теже.

Жив. Я самъ мыслію, да се разговоримъ съ тобомъ као съ найпаметніимъ, а ты си међеръ найлуђій.

Ів. Ёс' чуо Живоине, ову речъ више да не чуемъ одъ тебе, еръ ћемо съ места

поделити колаче. Знашъ ли, ко е лудъ? онай, кои туче буве у ситно, па меће у носъ мешто бурмута.

Жив. Али зашто да арамбаша милуе?

Ів. Зашто бы и ты миловао, да те оће.

Жив. Одсад съ Богомъ и айдучіо, и Милетина чето, нема ништа одъ тебе.

Ів. Одсад ћемо заћи, па требити гусенице, да не кваре воће. Но гле! наши момцы; хе, хе! само ме малко пусти кумашине, да виш' смея.

2.

Айдуцы и преѣашњи.

Пет. Шта чусмо!

Ненадъ: Ел' истина?

Жив. Шта, юнацы.

Пет. За арамбашу.

Ів. Ее моя браћо, мы смо обрали бо-станъ; тежко нама. Арамбашу е яка вру-ћица спопала, па не зна ништа одъ себе: где му е глава, мысли, да му се главица купуса разцветала, и све виче, да му е на челу рогъ нарастао. Ето тако! садъ певай поредъ таквогъ арамбаше, ако можешъ.

Нен. Ёл' истина, да е онъ Туркиню омиловао.

Ів. Бре што е омиловао, то е ништа, него што га е она обчирила, па га окреће, велишъ, вратъ му крцка, а онъ игра као медведъ, кад' га цыганинъ окуни.

Пет. Ха, име му се кореномъ искоренило, неће намъ ни онъ изъ айдучкогъ реда излазити.

Ів. Браћо, да узмемо добро стваръ подъ носъ. Арамбаша сироманіе толико ни кривъ, него та проклета Туркиня. Вы знате, да су садашнѣ девойке врагови, колико момака на данъ виде, толико бы хтеле, да су нѣини; па ако кога опазе да е угледни, а већ оне се помаме, пакъ ако не могу да га добию, тогъ покора што се чини! онда ограишу и судови и вратила, онда се окрећу лончићи, онда се трчи око поноћи на раскршће, онда се узимаю трагови — читаву кућу упале. Па тако е може быти и нашъ арамбаша ударіо на сугребъ. Моя браћо, не знате вы йоштъ што е девойка: то е на овомъ свету суштый ђаво. Рецы йой само, да врану ко-су милуешъ, одма ћешъ код нѣ врану виде-

ти; ако милуешъ црвену, она ће ти црвену начинити; кажешъ ли само да мадежъ лепо стои, ето ти у нѣ двадесетъ мадежа.

Пет. Али арамбаши не лудъ, па како бы се дао одъ едне робинѣ примамити?

Ів. Вы знате добро, шта су чини: само нека те коя обегенише, па ты бежи кудъ оћешъ, самъ ћешъ се зачудити, како ћешъ за едну ноћ долетити на треки. Йоштъ бы вамъ нешто казао, али не бы радъ, да се мразимъ съ девойкама; ерѣ да вамъ право кажемъ браћо, я предъ девойкомъ скидамъ фесъ.

Нен. Мы смо о Милети почели разговоръ.

Ів. Знамъ я то, немайте вы бриге. Слушайте на кратко: цела е арамбашина грозница, што е обчинѣнъ. Зна ли међу вама ко од урока?

Айдуцы: Не знамо.

Ів. Ей зла вамъ срећа, па што сте живи? чекайте да вамъ я кажемъ: оне мале бубице, знате л', што на носу имаю брадавицу, оне су прекій лекъ од тога. Сад валя да зађемо по шуми, и да ватамо те бу-

бице, па да му дамо да попиє, ямачно ће му
быти болѣ.

Пет. А како се познаю те бубе?

Ів. Гдегодь видите какву малу бубицу,
уватите є; и гледайте има ли на носу бра-
давицу; ако има задржете є, ако нема пусти-
те є.

Пет. Буби носъ и брадавица! ха име
му се искоренило, кадъ му я бубу узра-
жимъ, онда се онъ излечію. *(сви се айдуцы буне)*

Ів. А шта знате друго.

Пет. *(дигне пушку)* Ова ће знати, ако
мы не знамо.

Ів. Милету пушка не біє.

Пес. Милету не біє, али біє кога біє.

Жив. Манте се тога люди.

Пет. Шта да се манемо да насъ онъ
баца у беду? неће ни тога бити.

3

Милеша. Преѣашњи,

Ів. А, ево младоженѣ! срећно арамба-
ша; ево я ћу быти деверѣ, Ђздо кумѣ, Жи-

воинъ старойко, Петаръ кумовскій момакъ,
вала Богу има насъ доста, и претећи ће.

Пет. Арамбаша, е л' истина, да си ты
омиловао Туркиню.

Мил. Ђсамъ.

Пет. А зашто?

Мил. Оћешъ и теби да даемъ рачуна.

Пет. Онде где се о нашој срећи ради,
валя да намъ дашъ.

Мил. Пушкомъ е ли?

Пет. Можешъ и то, ако ти е воля, но
ти си нама веру задао, да ћешъ насъ чувати;
ал' тако се не чува.

Мил. Ђдну манъ.

Пет. Шта ће знама жена по шуми, да
се сваки данъ боимо потере. Мы те молимо
арамбаша, да е одпустишъ, зашт' неће бити
добро.

Мил. Ты мене нећешъ учити, шта ћу
да радимъ, ни сви, кои сте овде; а я девой-
ку отерати нећу.

Пет. А оно я ћу е отерати.

Мил. Ты си кадаръ ню отерати?

Пет. (показуе пушку) Ова е кадра.

Мил. Петре, то ли ты мислишь? Стани да ти покажемъ. (*опали шишолѣмъ и Пешра рани*)

Лука. Арамбаша, шта чинишь ты? арамбаша, мыслишь ли ты тако съ нама.

Мил. Чуйте юнацы, есамъ ли я на бой увекъ први ишо, а последний се враѣао?

Лука. Ёси.

Мил. Па шта се буните?

Нен. Мы неможемо ту девойку да трпимо.

Мил. Коге то удара у носъ.

Нен. Свыма; ево мал' не погину Петаръ за права Бога.

Мил. Петаръ е то заслужио.

Нен. Ако е Петаръ заслужио, то смо заслужили сви, кои то исто желимо, или да будемо айдуцы како валя, или насъ пусти да се истурчимо.

Мил. Я заповедамъ.

Айдуцы: Мы те не слушамо.

Мил. Я самъ арамбаша.

Нен. Мы нисмо выше твои момцы
(пофу)

Мил. До тогъ е дошло?

Айд. Не заслужуешъ, да те поглави-
цомъ зовемо.

Пет. (кои е привезао руку) Айдете
браћо. Само нек' пође за нама, на љу му о-
вомъ рукомъ гркланъ изчупати.

Мил. Юнацы, есте ли задовольни, да
съ девојкомъ раскретимъ.

Нен. Од' кад' ти мы то говоримо!

Мил. Добро дакле, до три дана неће е
бити у Гаревицы. Есте ли задовольни?

Жив. Добро е, добро е арамбаша; нек'
иде беда одъ насъ; мал' се не покрвисмо.

Бзд. Ёе' Бога ми, а за права Бога.

Ів. У мал' што не бы Петаръ печени-
ца за свадбу.

Мил. Сад' одлаzte одъ мене.

Ів. Ей яднице Перо, ты горе прође,
него Новакъ, кад' се женио Грчићу Манойло
(одлаze)

Мил. До тога е дошло, да ми млађи
заповедаю? Но што я оћу, оно мора бити,
на ма сви поцркали. (ошиде)

Зеліда (сшуи)

Обрада не виѣамъ, не знамъ шта е учинѣно, оѣули се скоро избавити, или ѣу дуго ѣоште остати у сужанству овоме. Зашто ми се узнемируе сердце, кадъ на нѣга помислимъ! Мой отаць убіо му е среѣу, и онъ кѣри нѣговой неѣе да врати злимъ него одъ толико нѣи онъ ѣой еданъ ѣоштъ на руку иде. Ова поштена наравъ нѣгова мора да побуди сердце мое, али мое сердце осеѣа нешто више, него благородность къ нѣму. Врлый, добрый младиѣу, зашто ниси одъ моего рода! — друго положенъ, друге родитель да си имао, пакъ бы было найвеѣій, наймили, найлюбведостойнии человекъ на свету. Овако, венешъ у шуми, као гдекои прекрасанъ цветъ, кои само природу увесе лява, и — изчезава. Я познаемъ врла свойства твоя, я се дивимъ томъ прекрасномъ цветку, али, ахъ! овай цветакъ узабрати не могу; онъ ніе за мене! Ипакъ те любимъ вр лый младиѣу, и добру твою душу уважавамъ. Оѣу ли узмоѣи кадгодъ представити те отцу

моме, да ти онъ наплати, што ти се срце мое задужило, и што бы ти само вратило, да му е могуће! — Ево другога; о Боже, како е страханъ!

5

М и л е т а, З е л і д а.

М и л. Девойко, теби се вальда досадило самой.

З е л. Нїе тако юначе: милостиво небо састарало се и за сужногъ у тавницы, давши му мысли, да съ нѣма време проводи.

М и л. Мысли? ко ће се мыслима увеселявати.

З е л. Има свакояки мыслий. Но Богати, допусти, да окренемо другій разговоръ: я самъ више пута чула, где те момцы арамбашомъ зову; зато те за другогъ и не могу држати. Кажи ми, зашто сте ме уватили, и докле ћете ме овако држати.

М и л. Шта мыслишь шта си ты?

З е л. Станъ ми показуе, да самъ робиня.

Мил. Ты се варашъ, ер' валя да знашъ, да су те господари твои уватили да имъ ты заповедашъ.

Зел. Я то не разумемъ.

Мил. Видишъ, я самъ поглавица целе ове чете, па кад' ти я власть даемъ у руку, ко те сме не слушати.

Зел. Мени власть даешъ?

Мил. Заповеди само, па ћешъ видети, оће л' ти се заповестъ послушати.

Зел. Кад' си тако добаръ, а оно те лепо молимъ, да ме отцу момъ одпустишъ.

Мил. Шта, девојко, то немой искати. Остани код' насъ, покрети се, буди моя, па ћемо обое быти срећни,

Зел. (поражена) Шта чу?

Мил. Ты ћешъ се зачудити, докъ ти покажемъ мое благо. У шуми не морашъ живети, ер' самъ я и тако науміо раскрстити съ мойомъ дружиномъ. Бирай место кое ти е найповольніе, вере ми живећешъ као царица.

Зел. Каква несрећна мыеао обузе ти паметъ! чуй юначе, юначе, я се покрстити немогу, я те немогу любити.

Мил. Я знамъ, теби е ово дошло изъ
ненада; но док' се промислишь, окренуѣешь
се лако.

Зел. Не, юначе, заклинѣмъ те твоимъ
среѣомъ, твоимъ родбиномъ, свимъ што ти
е драго и мило, избацы ове мысли изъ гла-
ве, нигда те любити неѣу.

Мил. Добро девойко, али треба да по-
мислишь, да си у мойой руцы и да я могу
и силу употребити.

Зел. (раздражена) Я самъ у руцы
онога, кои е и тебе и мене створио; само е
нѣгова сила яка, одъ друге не треба да се
боимо.

Мил. Већ' ты болѣ гледай, да се ле-
чимъ приволешъ.

Зел. Никадъ.

Мил. Узми се на умъ, што говоришь.

Зел. Никад, никако неѣе быти, да се
твоя назовемъ.

Мил. Мислишь ли ты, да самъ я у-
векъ овако добаръ.

Зел. Ако си човекъ, и ако ми желишь
добра, треба да имашъ сажаленя са мноми.

Мил. А као шта бы ти зло было кодъ мене, шта фали мени.

Зел. Ты можешъ быти наибольйй, ты можешъ имати све, што се на свету зове лепо и пріятно; али кад' срдце наклоности не осећа, све е за бадава. Зато арамбаша, я видимъ да си ты човекъ добаръ, остави се ти мыслей, кад не може да буде. Узми само, како бы тебы было, кад бы ти силомъ наметули, што не бы хотео.

Мил. Али я тебе оћу.

Зел. Немой, тако ти среће, остави се тога. Видишъ, я самъ Туркиня.

Мил. Па зато велимъ, да се покрстишъ.

Зел. Я то никако не могу учинити.

Мил. Шта, изъ погане вере не можешъ да префешъ у болю.

Зел. Ако е тебы наша вера погана, нама ніе, нити љу е икад променити.

Мил. Немой да се разсрдимъ.

Зел. Изсецы ме на комаде, я се нећу окренути.

Мил. Девойко шта е теби? мыслишъ ли ты, да се титрашъ самномъ. Узмидеръ се у паметь.

77

Зел. Чини са мнома, што ти е годъ
воля, али ме нећешъ натерати, да по жельи
твойой поступимъ.

Мил. (*мешне руку на пистоль*) Ви-
дишъ ли овай.

Зел. Тай ће ми у беди пріятељ быти!

Мил. Да много не трошимо речи: о-
ставлямъ ти времена до сутра. Промисли
се добро, и ако се не приволешъ, видећешъ
шта ће быти одъ тебе (*ошиде*)

Зел. (*склопи руке*) Боже, Боже, теби
се едномъ молимъ; или ме избави, или по-
шљи анђела смрти, да ме къ теби пренесе.
(*одлази*)

6

(*друга страна шуме*)

Іванъ се попео, па као нешто врача,
Ездимиръ ступи.

Езд. Иване!

Ів. Петь!

Езд. Шта ти е?

Ів. Петь!

Бзд. (*продере се*) Иване!

Ів. Да те ђаво носи.

Бзд. Та шта ти е.

Ів. Лекъ арамбаша.

Бзд. Ха! ха! ты не можешъ да забора-
равишь твоё.

Ів. Шта самъ я кривъ, што ми е ба-
бица была врачара.

7

Срећко и Живоинъ (*сшупе*)

Срећко: Аа, ево њ. (*седну*)

Ів. Но юнацы, садъ узмите Бзду на
миндрось.

Жив. Зашто куме.

Ів. Преснило ми се, да е најболый
лекъ одъ миля комарацъ, кога валя уватити
кадъ спава. Тек' што самъ на едногъ око
баціо, дође овай, и почне се дерати. Чисто
самъ се я препао одъ нѣговогъ гласа, а ка-
мо ли комарацъ да се неуплаши. Те тако
кукавацъ арамбаша опетъ остаде безъ лека.

(Међу шымъ се више айдука накупило,
па поседали)

Жив. Ты не можешъ никако да изба-
цышь арамбашу изъ главе. Мани га съ Бо-
гомъ, и тако е до три дана одпушта.

Ів. Ко Милета Зеліду? ако до три
дана не буде свадбе, рецы мы да нисамъ
Іванъ.

Жив. Иди съ Богомъ, та она нѣга и
не бегенише, него онъ залудео.

Ів. Та то е оно друго; а зашто? што
га е обчинила.

Срећко: Знате ли браћо што е? ова
иста Туркиня, како самъ я омирисао, милуе
Обрада. Садъ како бы она могла овога бе-
генисати, а онога обчинити?

Ів. Видишь да си простъ. Та башъ за-
то га е обчинила, да ѿй има више на брою,
па ако е напусти єданъ, другій да е готовъ.

Станко: Мани се тога Іване, мы ви-
димо, да е она девойка млада, добра, ямач-
но себи прилику тражи.

Ів. То ты велишь, мой брайко међеръ
ѿоштъ незнашь шта е девойка. Нудеръ кадъ
смо се тако у разговоръ дали, саслушайте

мое житіє. Докъ нисамъ овай занатъ познао, было самъ вамъ кодъ куће, орао, сеяо и копао, као и други поштени люди. То се мойой родбини допадне, па навале да ме ожене. Айде де! рекнемъ у себи, а већъ самъ было баціо око на одну; лешка е была и изъ куће добре. Разговарамъ се съ ньоме: оће! Ко срећни одъ мене! Ал' кадъ а она има йоштъ троицу па како мени лаже, тако лаже и ньима. Незнамъ я ништа одъ тога, него чекамъ кадъ ће да се сврши.

Єзд. Ты држишь за готовъ новаць.

Ів. Я! али они све извіяю „та незнамъ девойка ніє оправљна, та не знамъ ово, та не знамъ оно“ а я да полудимъ за ньомъ! Кадъ тако прође петъ месецій, наумимъ да се обесимъ. Ко ће ту муку издржати? па ти отидемъ у шуму, и почнемъ бирати дрво.

Жив. И онда си йоштъ было тугальивъ.

Ів. Текъ што се на едно намеримъ по волѣи, чуемъ на близу неко туженъ: „ху! ху!“ — море белая, што ће то быти. Я тако мыслимъ; ал' на другой страни „куку леле! куку леле!“ Кой е то бесъ! па одемъ къ ньима. Шта да чуемъ? жали се и єданъ

и други на мою Кумрію, што неће еданъ
путь да сврши, него ій све вара. Шта, ту-
жанъ, заръ насъ има више ортака? па вамъ
одма збодемъ овамо.

Єзд. Тако си се престравіо.

Ів. На путу неки ярцы, неке аждає
преда ме; алъ я крстимъ се, па све напредъ;
не осврћемъ се. Видишь куме какве су ти
девойке.

Жив. Богъ ме, ты читашъ као изъ
кнѣиге.

Ів. Знамъ я све нѣине трагове; не бы
ме лако превариле.

Станко: Ей кукавче, поредъ све
твоє науке жедногъ бы те преко воде пре-
везле.

Ів. Ей кадъ бы казала, да на другой
страни віна има, те тако, а другчіє йокъ!

7

Адрія, Преѣашњи.

Срећко: Ђе си Андро, да чуешъ,
како се Іванъ женіо.

А н д р. Ей браћо, я самъ вамъ данасъ жалостанъ.

І в. Быћешъ и ты пошо Милетинымъ трагомъ.

А н д р. Изгубили смо Витомира.

Ж и в. Како то?

А н д р. Знате одъ кадъ имаде оно съ арамбашомъ, изгуби се човекъ, нити што еде, нити нѣ, него тражи, како ће да буде самъ. Ютросъ пошавъ онамо низъ брдо, чуемъ нѣговъ гласъ: Суволяго, вели, жалостна птицо, лену ли ми ты песму певашъ. Певай суволяго, певай, испеваћешъ главу свима. Гаревико, гаревико, вране ће се само по теби лећи, а колибе айдучке остати пугте.“ Я се стресо на ово, па пођо къ нѣму; алъ онъ забео главу у чбунъ, па невиди никога. Вичемъ я: Витомире! едва се обазре. Станемъ му говорити да се мане тога; арамбаша ће се предомислити, па ће га пустити изъ Гаревике. „Ей Андрия, вели, нашъ е занатъ проклетиня; Богъ убио кои га измисли. Не чуешъ ли суволягу? уишла е гласъ башъ у нашу чету. До мало Андрия, па ће бити даръ-маръ одъ свию.“

Говоримъ му я, блажимъ га; не помаже ништа. Сад' га наѣмъ а онъ — удавио се.

Станко: То ніе добро браћо.

Езд. Арамбаша е кривъ, што га ніе пустио да иде.

Андр. Лудъ е быо, што ніе самъ отишо.

Станко: Е да погази заклетву!

Лука: Мени се врти суволяга по глави. Тако еданъ путь у нашемъ селу. —

Жив. Бадава, суволяга никада не слугти на добро.

Станко: Шта ће то бити одъ насъ.

Лука: Браћо, колико греова имамо свакій на своей души, не треба ни да пытамо, шта ће бити одъ насъ.

Пет. Ес' Бога ми, тешко нашей души.

Лука: Што цео светъ проклинь, ни Богъ не може благосовити.

Нен. Па заръ мы башъ неможемо да се отресемо ове несреће.

Жив. Знашь, шта те чека одъ наше.

Станко: Я се чудимъ, шта и тай арамбаша неугаѣа за девойку. Сад бы ле-

па прилика была да се и мы ове несреће опростимо.

Нен. И я велимъ.

Жив. Већъ садъ почекаћемо јоштъ три дана; валь да ће се и то прекинути.

Андр. Я нећу моћи ни ести ни спавати, тако ми е све Витомиръ у глави.

Санко: И мени нѣгове речи.

Нен. А коме неће то быти? Тежко нама грешнима.

Станко: Тако е.

Ів. Ао юнацы, ала бы добри были за неке калуђере.

Нен. Е Іво. —

Ів. Айде съ Богомъ; као само ты имашъ душу, другій нема.

Бзд. Бадава Іване, што е право, и Богу е драго. Мы смо грешни, па край.

Ів. А ко ніе грешанъ?

Лука: То е истина.

Ів. Ко сме казати: я самъ тако чистъ, да могу данасъ отићи у рай.

Лука: Све е то тако.

Ів. Е видишъ, па шта сте узели ту
кинѣрисати. Рѣ се треба отресати, а не
яо и помагай, као што бабе чине. (пева)
Лѣпо сїя мѣсець у поноћи,
Око бѣла града Смедерева,
Све су звѣзде устрентале крылма,
Те га дворе као невѣста драгогъ.
На камену сирамъ бедема града
Тужно сѣди сердаръ Марїане,
Лице му е одъ туге увело
И юначко ископнуло срдце.
Ту е негда сѣдио са любомъ,
Ту се нѣму Симка разболѣла
И за мало дана преминула.
Гдѣ си любо, гдѣ си добро мое,
Тако Марянъ тужно вапїаше,
Мѣсець блѣде зраке простираше,
Као да съ нѣме и онъ Симку жали.
Ал' ето ти одъ зидина града
Виткостасна изшета дѣвойка,
Те с' упути управъ Марїану.
Боже милый, чуда големога,
Пренаде се сердаръ Марїане.
Кадъ познаде свою вѣрну лобу.
Па полети да Симку загрли.

Изви му се люба вѣреница
И онъ оста клечеѣ' на колѣны.
„Шта ћешъ са мномъ? нисамъ ядна жива
Већъ е ово обликъ само Симке.
Памтишъ оно, кадъ сеђасмо овдѣ
Гледећъ како с' гради Смедерево.
Ту ми сѣнку узидаше мою,
Да я чувамъ зидине одъ града
Да ѿ рука душманска не свлада.
Што ты видишъ испредъ тебе лице,
То е сѣнка твоє негда любе.
Само смртъ я могу загрлити.“
„Нек' е тако“ викне Маріане,
„Оди любо, оди добро мило,
Та еданъ путъ да те я полюбимъ,
Накъ на часть ти животъ и године.“
То изрече брзо пође Симки,
Ню загрли, мртавъ земљи паде.

Нен. Ай Иване, Богъ те видео, башъ
ваљана бы.

Жив. Где е научи куме, вере ти.

Ів. Ова е песма изъ далека. Где се
ово пева, онде се жене не свађаю съ муже-
вима, него живе као овчице.

Срећко: Съ роговима, е л' Іво?

Ів. А где си ты видео яѳанъ овце безъ рогова?

Бзд. Кадъ има землѣ, где се мужеви са женомъ не бію, валь да се могу наћи и овце безъ рогова.

Ів. А! паметанъ си ты човекъ Бздо. Све што е добро, мора быти три. „у три-путь Богъ помаже“ кажу наши стари. Садъ, мужъ и жена, то е само два, а кадъ се сдру-жи и бой, онда е три. — Али доста, да насъ не чуе младоженя, па ће изгубити њеѳъ.

8.

Милеша и бивши.

Ів. Арамбаша, шта намъ ради млада невеста.

Мил. Пресекао ти се езикъ.

Ів. Јо јао! а ја самъ јоштъ ктео пы-тати, кадъ ће быти свадба.

Мил. До врага и съ њомъ.

Жив. Богъ ме право имашъ.

Ів. Шта ће ти девојка, кадъ можешъ наћи и бабу.

Станко: А друго арамбаша, да ти право кажемъ, она тебе и не милуе.

Мил. Ты то знашь.

Лука: А и како ће те миловати кадъ се загледала у Обрада.

Мил. Она Обрада милуе.

Ів. Заръ ты то незнашь ?

Мил. (клоне; полако) Садъ ми се очи отворише.

Ів. Богъ ме Обрадъ тебе лепо претече.

Мил. (шражи да ушиса яросшь) Ха, ха! Обрадъ Зеліду милуе! лепи люди, вредно е да ѿ с'любимо.

Ів. Е, кадъ бы ты ктео мердевине носити.

9.

Еданъ айдукъ (ушрчи)

Айд. Арамбаша, садъ е зло! сила Божія иде на насъ, и еданъ турчинъ жели съ тобомъ говорити.

Мил. Йоштъ и то у овай паръ! (ода яросшно, на еданъ пушъ шане) кажи му, да

съ наше стране нема мира; моя, ял' пашина глава. Иди му кажи.

Ів. Бре шта ћешъ му казивати, лупи га тымъ кундакомъ по глави, некъ памти, кадъ е быо говорція.

Станко: Како бы было, да се садъ за девојку погодимо.

Мил. (*уваши га за прси*) Оћешъ да се предашъ? ел', бабо! иди нека те поплюю.

Станко: Арамбана, вере ми, ако ме за жену држишъ, то си се изгубіо. Юнацы, нема мира, юришъ, па комъ опанцы, комъ обойцы.

Мил. Юришъ (*онъ напредъ, сви се устреме за њимъ*).

Дѣйство пето.

1.

Зелида и Обрадъ (съ прошиво-
положене стране сшупе)

Зел. (погледи око себе) Обраде по Бо-
гу брате, шта ће быти одъ мене.

Обр. Не бой се Зелідо, арамбаша е
реко предъ свима, да ћете до три дана од-
пустити.

Зел. Ахъ, онъ е быо кодъ мене.

Обр. (шргне се) Пзкъ?

Зел. Иште да се покрстимъ и пеђемъ
за нѣга.

Обр. Онъ то иште?

Зел. Кадъ нисамъ хтела пристати, о-
ставіо ми е до сутра, да се промыслимъ.

Обр. Садъ видимъ да онъ едно мысли,
а друго говори.

Зел. Не дай ме Обраде, по Богу да си
ми братъ.

Обр. О Зелідо! отвори ми ово срдце, пакъ ћешъ видети, како те оно люби. Погину ћу, а нећу те оставити. Само е тежко съ рисомъ арамбашомъ изићи на край.

Зел. Боже, Боже! ко е у мойой родбини тако яко сагрешіо, да оволика несрећа наиђе на мене. У средъ пустинъ, међу мужкарцыма, међ' разбойницима една невинна девойка! — О сладка майко, коя си ме родила, да ли си се надала овоме.

Обр. Утеши се Зелідо, докъ самъ я живъ, неможе ти вукъ ништа; ако пакъ погинемъ — али коме ће тежко быти за тебе погинути.

Зел. Не гини юначе, тако ти Бога и тогъ доброгъ срдца. Одъ едне несреће не прави више.

Обр. О, кадъ бы знао, да ће на смртномъ часу моме Зеліда за мноми сузе проливати; кадъ бы чути мого речи: „Обрадъ е быо моме срдцу мио“; овай бы часъ искао, да ме съ душомъ разставе.

Зел. Живи младићу, тако ти срећа была жива. Докъ си ты живъ, донде и мене блажи надежда. На кога бы ме оставіо, да

ти се што догоди? та у свой дружини твоей нема ни едного, кои бы знао, шта е чувство, шта ли е невиность. Живи Обраде и гледай да ми помогнешъ. Богъ нека те за то награди, ако ти не будемъ я могла, као што треба, благодарити.

2.

Ненадъ, преѣашиъ.

Нен. Вы сте заедно децо, а мыслите ли, да ће васъ ко видети.

Обр. Зашто Ненаде?

Нен. Милети е пуштено у уши, да се вы милуете.

Зел. (обори очи)

Обр. Пакъ, и кадъ бы было тако, шта е коме зато.

Нен. Али ты добро знашъ, да и Милета ню милуе.

Обр. Ако ће.

Нен. Немой тако. Быясмо се порадовали, да ће девойку одлустити, и да ће се еданъ путь и код насъ уталожити ова

несрећа; али да си га видео, како се био натуштио, кад чу за вашу любовь. Па после овай бой съ Турцыма — о помиреню ни разговора — ніе чистъ посао.

Обр. Какъ шта мыслишь ты?

Нен. Да се проѣдете састанка и разговора; зашто ако васъ овако заедно затече, какавъ е онъ, да Богъ да, да не буде крви.

Обр. А Зеліда?

Нен. Не знамъ, како ће быти.

Зел. О Боже, Боже!

Обр. Ты мож' да йоштъ не знашь: иште од нъ, да се покрсти, и да пође за нѣга.

Нен. Све црнъ и горе.

Обр. Шта мыслишь, ако не одустане од тога.

Нен. Онъ да одустане! Већъ я видимъ, да ће онъ свима нама црнъ комадъ да метне у торбу. Могли бы се лепо вратити кућама, и живети као люди — где ћешъ ты съ лудимъ човекомъ? Садъ га е напала жеидба, и са неприликомъ!

Обр. Чуешъ Ненаде, я се не могу одрећи девојке — ево е, где е — макаръ знао

ни два саата не живети. Мила ми е, и веру самъ йой задао.

Нен. Погину ћешъ, али не знамъ, оћешъ ли йой помоћи.

Зел. Зашто юначе и ты не глешъ штогодъ. Избави ме, па айде са мноми отцу моему. Нема тога, што ти онъ не бы дао.

Нен. То я све веруемъ; али како ћемо те испоручити.

Обр. Знашъ ли шта е Обраде: да е завучемъ у онай шупаль растъ, што смо нашли некій данъ, кад смо ватали рой, па довече лако е нама измаћи, и ню одвести.

Нен. Есть! али кадъ е Милета не нађе у пештери, заръ се неће сетити, да си е ты склоню.

Обр. Кажи ми Ненаде, бы ли насъ издао, ако бы арамбаша окупю изтраживати.

Нен. Я? да Богъ сачува.

Обр. Тако ти крета.

Нен. Тако ми крета.

Обр. Ако бы я случайно погинуо, да л' бы се ты пріймио одвести е отцу и мноми.

Нен. Оћу.

Обр. Тако ты Бога.

Нен. Тако ми Бога и матере Божіе.

Обр. Айде са мноми Зелідо.

Зел. За Бога, куда?

Обр. Не бой се, ты си избавлѣна.

Зел. Я стрепимъ.

Обр. Само ти се овако може помоћи.

Нен. Не оклевайте, ако мыслите што.

Обр. Айде Зелідо.

Зел. Обраде, Обраде, я се прво на Бога, па на тебе осланямъ.

Обр. Буди спокойна, я те узимамъ на душу.

Нен. Ударите овомъ страномъ, да васъ ко не види.

Обр. Съ Богомъ брате Ненаде.

Нен. Да ти Богъ да срећанъ путъ.

(Обрадъ са Зелідомъ одлази)

Нен. *(самъ)* Како є човеку мило, кад учини коме добро, или кад види, да другій то чини. Ніе ми ни родъ, ни помози Богъ, нити маримъ да є милуемъ као Обрадъ, па опетъ, канъ да самъ нешто добию, што се испоручи. Но ено се чую гласови; да ії заварамъ, докле ії нису спазили *(пође)*

Ай д у ц ы (сшуче)

Ез д. Хе, хе! тако се біе.

І в. Ес' видію, како пламте пугте димліе, велишъ запалила се шума; а они дигли вику: „ала! ала!“ — ала имъ однела главу, као што имъ е и однела.

Станко: Ал' ти е юнакъ нашъ арамбаша.

Срећко: Е, тога не дирай. Есте ли виђели, шта бы, кадъ е поглавица нѣинъ заповѣдју, да на нѣга нишане. Разлюти се брате као истый рисъ, па ти лати у едну руку еданъ пиштоль, а у другу другій, и шнѣима међу Турке. Сиплю танета као киша, а онъ ій млави као репу; докъ ти не опази поглавицу, па канда три зміе изъ нѣга сѣвнуше; кадъ заману, кадъ ли га смаза я незнамъ, текъ на еданъ путь смотримъ поглаварову главу на нѣговомъ анѣару. Е, садъ ти е лако воєвати помыслимъ, па ти и я навалимъ.

Станко. Ніе ми жао браћо толико ни Турака, колико оне лепе свиле, где пропаде

у залудъ. Баръ бы се поштено мого оде-
нути.

И в. Бре клони се свиле кукавче. Ё-
сил' видео, како пршти, кадъ опалишъ пуш-
комъ, велишъ: диго се дымъ; а твой гуњ,
ако плане, не букти тако као свила и ка-
дива.

Ѕз д. Тако е богме; него ми е жао ю-
нацы, где погину Лука.

Станко: Ёе Богъ ме, онъ одужи у
оной битки; и мени га е жао, а йоштъ кадъ
се сетимъ, како смо сладко вина у дружтву
пили.

Срећко: Браћо, Луку ни мало не жа-
лите; како е онъ погинуо, знамъ да свакиј
одъ насъ погинути жели.

Станко: Ёсть, онъ е юнаштва показао.

И в. Бре ніе показао као што се пока-
зуе него, као према глави, мысліо е све у-
чинити.

Ѕз д. То е онъ мысліо, али чекай мом-
че, раменомъ се свѣтъ не исправи.

И в. Алъ намъ е баръ осветлао образъ.
Онима, кои су се живи вратили, знамъ да

неће никада више пасти на умъ, да иду ай-
дуцыма у потеру; а то му е доста вале.

— Станко: Алъ и естъ да су ти ови
Турцы гнъили.

— І в. Знашъ, кадъ потегнешъ пушкомъ
на нѣга, а онъ трепће.

— Езд. Трепће Богъ ме, еръ зна шта
га чека.

— Станко: А айдукъ?

— Езд. Е, айдуку е све едно, та га пси,
та вране еле.

— І в. А зашто? еръ е ђаволу душу на-
менію, како се уватио у ђаволско коло. Пу-
цай ты колико ти е драго, онъ стои као
проштацъ; па ако га згодишъ, твоя дика, а-
ко га промашишъ, гледай куда ћешъ. Ей,
(нева)

— Турцы живе одъ саме кадиве,

— У айдука нема ни кошука,

— Веће гуняцъ и издртъ покровацъ.

— Ал' се айдукъ опеть зато рабри,

— Брке суче, малвасію вуче,

— Віно піе, грло му се сміе,

— Накъ онъ чека чету отъ Турака,

— Да промени са свиломъ покровацъ,

Да промени дукате за новаць.

Айдучію, пуна ли си блага!

Ал' си само за права юнака.

(докъ е Иванъ тако певао, Живоинъ узме Станка подъ руку, и по шакшу лагано и граю до свршетка)

Жив. Ей кумашине, живъ ми быо; тавна бы безъ тебе была Гаревца.

Ів. Како вамъ се допада юнацы.

Езд. Певао, па никадъ не ућутао.

Ів. И вы ми помагали, па болъга живота не зажелили се.

Жив. Аминъ!

4

Милеша, преѣашинъи.

Мил. Где е девојка?

Ів. Каква девојка; она наша?

Мил. Ёсте.

Ів. Да не буде и она отишла у бой.

Мил. Где е Туркиня, пытамъ я.

Жив. Одъ кудъ мы можемо знати, кадъ долазимо садъ изъ боя; а пре валь'да е была ту.

Мил. Ко се првѣй вратио кући.

Бзд. А ко ће то знати.

Мил. (гледа) Где е Обрадъ?

Бзд. Нема га овде.

Ів. Ямачно е одвео младу невесту.

Мил. Шта се то чини овде? ко е господаръ пытамъ я.

Ів. Баѣава, ко пре девојцы, онога е девојка. Бѣяше болъ уранити.

Нен. Проѣи се спрднѣ Іване.

Ів. Заръ е истина спрднѣ?

Мил. Я оѣу да ми се девојка наѣе, разумете ли? еръ тежко свима вама.

Среѣко: Арамбаша, ако смо се мы овѣе састали, да ѣевојке тражимо, можемо се лиено и растати.

Пет. Као каква е несреѣа, ако буде и побегла.

Мил. Ты опетъ починѣшъ Петре?

Пет. Опетъ, зашто и я крвѣ проливамъ, кадъ е потеря нѣ ради. Изгубисмо Луку, па да се запытамо: зашто? и сами не знамо. Некъ иде безъ трага и девојка, и кадъ смо е довели.

Станко: Добро беседишъ Петре. Мани е у ђавола арамбаша; та невреди ни она, колико намъ е галибе начинила.

Мил. Ђсмо ли мы ню овамо довели, да имамо какве вайде одъ нѣ? шта ли?

Пет. То есте, али кадъ нѣнѣ отаць тражи да се погађа, ты нећешъ.

Мил. Зашто ниси ты изишо да се погађашъ; умео бы баръ паметно што свршити. Юнацы я нећу више овако. Ако ћемо сви заповедати, а нико да не слуша, нѣ нужданъ арамбаша.

Пет. Мы оћемо и желимо да намъ заповедашъ, и мы смо те увекъ слушали. Само нећемо да невольишемо порад' едне жураве девојке, и да крвъ проливамо за ню. Я не бранимъ, али ако опетъ каква, потеря окупи, нека се бие, ко оће, я еданъ нећу.

Ст. Богъ ме и я нећу.

Већа часть ајдука: И я не.

Мил. (*шкриши зубима*) Одлазте ми изпредъ очію.

Станко. Како ти е воля.

Мил. Одлазте кадъ вамъ кажемъ,
срѣ садъ не быти покора у Гаревицы.

(Айдуцы се удале)

Мил. *(ода нагло)* Не, томе се мора
учинити край. Или самъ я арамбаша, и моя
мора да се слуша, или ѣу скочити у воду,
да ме светъ не плюе. Долази Обрадъ? но
пасіе дете, добро си угодіо.

5

Обрадъ, преѣашњи.

Мил. Где си ты быо Обраде.

Обр. У бою арамбаша.

Мил. Бой се одавно свршио, а онуде ніе
ни быо.

Обр. Умако ми беше еданъ Турчинъ,
а я за нымъ, те тако заиѣмъ.

Мил. Еси ли долазіо отоичъ пештери?

Обр. *(замуцкуе)* Нисамъ арамбаша.

Мил. Говори, я све знамъ. Еси ли
долазіо пештери.

Обр. Нисамъ.

Мил. Кудъ си одвео девојку.

Обр. Кою девојку.

Мил. Проневешћуешъ се. Девојку,
кудъ си одвео, пытамъ я тебе.

Обр. Арамбаша, я є нисамъ видео.

Мил. Ниси?

Обр. Нисамъ.

Мил. Тако ти майка была жива?

Обр. Я се не кунемъ майкомъ.

Мил. Тако ти майка на пречацъ цркла,
како истину говоришъ.

Обр. Стани арамбаша молимъ те.

Мил. Нећу да станемъ, него оћу далъ.
Єси ли ты одвео девојку, пытамъ я тебе
као човека.

Обр. Єсамъ.

Мил. Куд си є извео.

Обр. То ти нећу казати.

Мил. Обещъ, вере ми, обеща. На чію
си є заповестъ извео?

Обр. На заповестъ нисамъ ничію, него
на нѣну молбу; зашто ты йой не дашь ми-
ра, већъ е терашъ, да за тебе пође, а она
то не може.

Мил. Шта си ты нбойзи, те се за ню
бринешъ.

Обр. Я нъойзи нисамъ ништа, али човекъ помаже и душманину, кад е у неволѣ некмо л' не бы я одной слабой девойки.

Мил. Съ места да ми е доведешъ.

Обр. Опрости арамбаша, не могу.

Мил. Зашто не можешъ.

Обр. Девойка ми се замолила, и я самъ е узео на душу; а ты знашъ, кадъ човекъ кога на душу узме.

Мил. Я оѣу, да ми е повратишъ.

Обр. Не могу арамбаша.

Мил. Немой „не могу“. Видишъ Обраде, мы смо увекъ были добри прїатели, и я самъ те отликовао, што си быо арамбаша као и я. Али ако ты почнешъ тако, неће мо дуго.

Обр. Я веруемъ арамбаша, али знашъ кад се човекъ завери. Лакше е и главу изгубити него ли душу.

Мил. Куд си е део.

Обр. Право да ти кажемъ, я самъ е одправіо, одъ куда ће лако моћи своме отцу отићи.

Мил. То е лажъ; ты си е негде сакріо за себе.

Обр. За себе нисамъ, вере ми.

Мил. Ёси Обраде.

Обр. Нисамъ тако ми Бога.

Мил. (*прође неколико као муња*) Обраде, садъ ти последный путь говоримъ: девойку да ми доведешъ.

Обр. То неможе да буде.

Мил. Не може? ко в старіи одъ насъ двоице?

Обр. Я знамъ, али то не могу да учинимъ.

Мил. Кадъ я заповедамъ, треба да учинишъ.

Обр. Главу ѣу изгубити, аль те послушати неѣу.

Мил. Ха кучкино дете (*опали пиш-шолѣмъ, Обрадъ падне*) Да видимо ко в старіи.

6.

Станко (*дошрчи*) преѣашњи.

Станко: Шта в ово? браћо! Обрадъ мртавъ.

(айдуцы посукшаю)

Нен. Ко уби Обрада.

Мил. Нѣговъ старіи.

Андр. Арамбаша, шта чинишъ ты?
арамбаша, шта си ты науміо съ нама.

Станко: Заръ се тако чета предводи.

Мил. Доста.

Нен. Шта доста. Очешъ ли ты тако
едногъ по еднога? Юче мал' не погину Пе-
таръ за права Бога, садъ оцетъ Обрадъ
изгуби главу чрезъ твога помамила.

Пет. Ты ако си побеснію, иди у шуму,
а насъ остави.

Мил. *(шргне шишшоль)* Ха кучкино
дете.

(Айдуцы поваде ножеве)

Нен. Само га дирни.

Станко: Само нека пукне пушка.

Мил. Ко сме на мене.

Станко: Я смемъ *(залети се съ но-
жемъ, но Живоинъ га задржи)*

Жив. Кудъ си наго боланъ.

Мил. Пусти гнѣилу кукавицу, да ви-
димъ шта ће.

Станко: *(ошима се одъ Живоина)* Я л'
мой, ял' нѣговъ животъ.

Мил. Ха! ха! ха!

Нен. Та шта ће нама душманинъ у шуми *(оцали пушкомъ, но Милеша остане живъ)*.

Мил. Оћешъ јошъ еданъ путъ?

Нен. Та насъ е дванаестъ, нећемо се дати газити.

Жив. Шта радишъ ты Ненаде.

Ст. Овамо браћо, кои е быо братъ Обрадовъ, да све потурченике као псе побіємо. *(Скупе се у гомилу и почну пушке пушити.)*

Жив. Ако оћете, да се између себе крвимо; нека вамъ буде, *(напуни пушку.)*

Нен. Живоине, мы съ тобомъ немамо ништа; него ону ђидію, ону.

Мил. Мене?

Ст. Тебе пржибабо; на среду, да се огледамо! у пушки е сребрно танае.

Мил. *(изшри напредъ)* Ево ме. Ко е вреданъ руку на мене метнути; ко е тай, где е тай? Боите ли се, да васъ пушка неомете? *(раздрљи груди)* Ево ми голи прсію. Удрите ножевима вы зечіи юнацы.

Ст. На мою душу, псеће срдце.

Жив. Манити се свега браћо, што е было, више неће бити.

Нен. Или га е ђаво родио, или е башъ истый ђаво; съ нѣмъ не изођосмо на край (оду у шуму).

Жив. Видишъ Милета, шта учини твоя девојка.

Мил. Баволи изъ пакла нека ми изиђу на путъ, пакъ ђу и нѣи удавити; разумешъ ли? (одлази)

Жив. Ово нѣе добро. Обрадъ е заиста красанъ дечко быо. (прислуши му, па га ишиа) Йоштъ е живъ. (вице) Ненаде, Ненаде.

7

Ненадъ, пређашњи.

Нен. Шта е?

Жив. Ево Обрадъ йоштъ дише; оди да му зауставимо крвь; мож' да ћемо га повратити. (Почну га обвѣяши)

Нен. Обраде, врлый младићу, твое поштено срдце заслужио е другоячѣ неге.

Другоме оћешъ да помогнешъ, а самъ про-
падашъ.

Обр. (*поврати се*) Зашто ме дирате!
Анђелио сладка майко моя, нећешъ више Обра-
да видети. Анђелио, Анђелио, како самъ се
теби радовао! (*извади еданъ убрусъ изъ не-
дара*) Сладке руке, које сте ово везле, нећу
васъ више полюбити.

Жив. (*гледи убрусъ, Ненаду*) То е
убрусъ Милетинъ.

Нен. Ние Живоине, него е башъ нѣ-
говъ. Више ми га е пута показывао, да му
е то споменъ одъ матере.

Жив. Чуднога посла. Постојдеръ ма-
ло; садъ љу я доћи (*ошиде*)

Обр. Ненаде исправи ме мало. (*Не-
надъ шо учини*) Ёсили е спасао Ненаде.

Нен. Нисамъ, алъ немай бриге; што
самъ реко, то ће быти.

Обр. Богу, на теби, другомъ е немамъ
комъ препоручити. Поздрави е брата.

Нен. Како ти е рана?

Обр. Я ти брата преболети нећу. По-
здрави ми майку кадъ одешъ, и кажи љой

яде мое. Ей, я самъ другчіе мыслію; али Богъ не даде.

Нен. Не бой се Обраде, може дати Богъ, те ћешъ се предићи.

Обр. Ей мой брате Ненаде, одъ мога живота нема више ништа. Шта бы дао, да майку йоштъ еданпутъ видимъ, и загрлимъ Зеліду. Поздрави ій брате, нека оне срећне буду.

8.

Айдуцы (долазе) пређашњи.

Срећко: Ёл' истина, да е Обрадъ живъ?

Нен. Ево га, али вели, да нема помоћи.

Обр. Праштайте браћо, я вамъ пребо-
лети не могу.

Станко: Боже благій, какавъ красанъ дечко!

Андр. Арамбаша сто душа да има, и све да му оду у пакао, па опетъ неће исплатити што е учиніо.

Ст. Крвничко колено, нити зна шта е право, ни шта е поштено.

Пет. Мы смо луди, што се и даемо
вући одъ нѣга.

Ездим. (*слеже рамены*) Учини човекъ
покура брате!

Ст. Бре ніе онай лудъ, кои е изео де-
ветъ погача, него кой му дае.

Андр. Жалость за Обрада брате.

Ст. Како да ніе жалость; да ми е рође-
ный братъ не бы ми тако было.

Пет. А коме ніе? Момакъ поштенъ,
добаръ, како оѣнешъ съ ньиме. Уби га о-
рятинъ за бамъ бадава.

Андр. Право е Витомиръ прорыцао.

Сви. (*ужасну се*) Ес' Витомиръ. —

Андр. Она нѣгова суволяга —

Станко: Да Богъ да скр'ало се све
на Милетину главу.

Пет. И я тако кажемъ.

9.

Милеша са Живоиномъ, преѣашныи.

Мил. (*плаовишо*) Где е то? (*шргне
убрусъ изъ руку Обрадови, и разгледа*) Та-
кавъ истый, тай истый везъ и ова на краю

птица. (Обраду) Ко си ты несрећный юна-
че, одкуда ти овай убрусъ.

Обр. (погледи око себе) О дай га, дай,
да на нѣму изданемъ.

Мил. Убрусъ за Бога, убрусъ —

Обр. Дай га, докъ ми йоштъ душа ов-
де борави. Анђеліо сладко майко моя —

Мил. (прекине му) Ёси ли ты Анђе-
линъ сынъ:

Обр. Ёсамъ.

Мил. Изъ села Вранице?

Обр. Вранице.

Мил. Како ти се звао отаць?

Обр. Ахъ! — Милойко Жикићъ.

Мил. (плѣсне се силно по челу) Ха
проклетый, треклетый Милета, тебе е мати
на саму несрећу родила. (обрѣе пушку) Ка-
ко самъ сирома, што ме ова не біе! но я и-
демъ зверовима у нокте, да ме спреме не-
срећника са света.

Ѕзд. Шта е теби арамбаша.

Мил. Обраде опрости, у незнаню самъ
учинію, ерѣ те брате нисамъ познавао. Я
самъ Милета твой старіи братъ, за кога сте
мыслили да се удавио; а камо среће, да ме
е одавно вода прогутала.

Обр. Ты мой братъ Милета? о како се познадосмо! али е тако валь'да Божія воля хтела. Оди брате ближе, да те загрлимъ, да послѣдню сузу на твоѣмъ образѣ проліемъ.

Мил. *(падне силно на нѣга)* Обраде!

Обр. Немой тако брате; несреѣный е случай уредіо, да те у онай часъ изгубимъ, кадъ самъ те нашо. Но да благодаримо Богу и на томе. Лакше ѣу изданути, кадъ знамъ, да самъ кодъ мога роѣногъ Милете.

Мил. Ты мени прашташъ—

Обр. Просто ти было одъ Бога, као и одъ мене.

Мил. Хуй', какво срдце, каква добра душа! Али за бадава, я морамъ смрти тражиги; и морамъ друге молити, да ми оно уделе, крозашта самъ постао зверъ одъ човека.

Обр. Милета, милый брате мой, ты се проѣи тога дела. Има лека Милета, да не пожалимъ, што ѣу отиѣи овако младъ са света. Оѣешъ ли ми брате жело мою послѣдню испунити.

Мил. Казуй брате, шта желишъ. Парче по парче скида ѣу са себе, да ти само угодимъ.

Обр. Мати намъ е ѿште у невољи; оћешъ ли е избавити?

Мил. Оћу сладкїй брате. Идемъ самъ паши, нека мене обеси, а пусти намъ майку.

Обр. Немой тако Милета брате. Узми девојку, па е води отцу, те ће тако пусти-ти намъ майку, а и она ће сирота видети родитеља. Али ми се зарецы, да ѿой нећешъ никаква зла чинити.

Мил. Тако ми крста, коимъ се сви крстимо, и тако ми среће мое, и твоје мило-сти; држаћу е као рођену сестру.

Обр. Ненадъ зна где е. Охъ! већъ ми се душа купи. Съ Богомъ браћо, съ Богомъ сладкїй Милета, и проклетъ быо, ако ајдукъ останешъ. — Ахъ — тежка — смртъ — тежка душа грешна — *(издане)*

Жив. Издану сирома.

Сви: Богъ да ти душу опрости.

Мил. Боже благїй! я да однесемъ матери гласъ, да е Обрадъ мртавъ, и да ѿой кажемъ, одъ кога е мртавъ! — Но я ћу твою волю испунити. Съ Богомъ браћо, у злу другови; и кад се годъ сетите мене, а вы увекъ реците: „Проклетъ быо Милета

арамбаша“ — Валь да ће ми тако лакше
быти.

Жив. Стани арамбаша! мы видимо, да
у овомъ послу нема благаслова Божіега. Ты
одлазишъ, ал' и мы не мыслимо остати о-
вде далъ, и клетве на душу товарити.

Айду цы: Тако є.

Нен. Може быти да є Богъ тако хтео,
да ова девойка међу насъ дође, те да по-
гине Обрадъ, и да се освестимо.

Пет. Може быти Ненаде. Зато ћемо
Обрада — Богъ да му душу прости — лепо
саранити, и сваке ћемо се године на овоме
месту састаяти, за споменъ: шта смо были,
и шта се међ' нами догађало.

Станко: Тако ћемо и чинити; зато
нека ти є све просто Милета, а Богъ є ми-
лостивъ, валь да ће ти и онъ опростити.

Мил. (*клекне поредъ Обрада*) Обраде
сладкій мой брате, да те йоштъ еданъ путъ
полюбимъ, и ако и ты можешъ што кодъ
Бога, моли се, да ми одпусти грехове; а я
док самъ годе живъ, нећу капе на главу ме-
ћати, него нека ме Сунце пече, и слота біє.
Док самъ годе живъ, нећу ни пиле заклати,

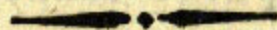
а камо ли човека убити. *(полюби га)* Съ Богомъ яди мои горки, съ Богомъ Обраде мой! —

Станко: Жалость е то велика! братъ рођеный! —

Жив. Доста Милета, доста! Богъ е тако хтео, шта ћемо.

Мил. Иди брате Ненаде, доведи девојку, нека га и она види. Они су се миловали, бы ће му лакша црна земля

Бзд. Добро си се сетіо Милета. А мы браћо, ајдете да целивамо Обрада, Богъ да га прости; пакъ ћемо се после опростити съ Гаревцомъ, и гледати, да будемо люди као и други *(сви целиваю Обрада, Завеса пада)*.

ЖЕНИДБА и УДАДБА.

позоришни одломци

у три оддѣленія.

представљано у Београду год.
1842.

ДѢЙСТВУЮТЪ ЛИЦА.

У првомъ отдѣленію.

Младоженя.
Проводація.
Девойка.
Нѣнъ Отаць.
Мати.
Кумача.

У другомъ отдѣленію.

Младоженя.
Проводація,
Девойка
Отаць,
Мати
Тетка.

У трећемъ отдѣленію.

Мужъ
Жена.
Нѣнъ отаць.
Мати
Проводація.

Оддѣленіе прво.

Просидба.

УГЛЕДЪ. 1.

Проводація и Младоженя.

Пров. Као што вамъ реко; Петдесетъ управо кое мужки, кое женски я самъ то есть усрећіо; и ако Богъ да, мыслимъ йоштъ толико.

Млад. Али заръ се може наклоность тако брзо набавити?

Пров. Шта наклоность! момакъ оће да се жени, девојка треба да се удае, то е све. Кадъ се венчаду, онда ће доћи наклоность, ако су паметни то есть. Ние ли тако?

Млад. Вы имате право. Али ту мора тешко ићи, гди нема познанства издалъ.

Пров. Хе, хе, хе! што ти е младъ човекъ. Наклоность, познанство, то су малене ствари. Умети говорити, то е све. Шта мыслите, петдесетъ то есть и петъ, заръ е

мала шала? „Я бы ону“ Я бы онога; гле-
дайте братъ Симо“ Зашто не? паръ альбина
то есть, или друго што, пакъ братъ Сима
то тако вешто сврши, да се сви зачуде. Шта
мыслите вы то есть.

Млад. Непонятно.

Пров. Свакомъ е то непонятно; али
месоеђе не могу да прођу безъ свадбе, мом-
цы су неспокойни, е л' тако? Какву девојку
имамъ за васъ, да вамъ види око.

Млад. За мене?

Пров. За васъ, за васъ, съ 5000.

Млад. Съ 5000?

Пров. *(ваша се за шрбу)* Аха, како
вамъ е садъ? стотину мени, пакъ е съ ме-
ста ваша.

Млад. 5000, вы мене у нестриѣніе до-
водите.

Пров. Йоштъ изъ какве е куће. Сто-
тину мени, стои ли то есть?

Млад. Е л' одавде?

Пров. Овде и нема девојка за васъ.

Млад. Кадъ ћемо е видити?

Пров. Стотина моя, а?

Млад. Добро за Бога, кадъ ћемо е ви-
дити.

Пров. Истина, мало е —

Млад. Кадъ ћемо е просити.

Пров. Охо момче, тако братъ Сима то естъ не ради. Прво и прво нове альине младоженъи и провадаџи. То е нужно то естъ, ерѣ девойке више гледе на альине, него на самогъ момка.

Млад. Одма нека буде.

Пров. Друго, треба узаймити што више прстения, лепъ саатъ, злѣтанъ ланацъ, а и дуката то естъ колико више може быти.

Млад. То е добро.

Пров. А? зна ли братъ Сима шта ради? Йй какавъ си ми дрвеный младоженя (*намешша му мараму*) кадъ самъ я быо тако младъ, на мени е морало све да трепти. Мало се валя налицкати, косу то естъ угладити, бркове намазати, мирисавке поредъ себе носити. Кадъ те види девойка, нека йой срдце то естъ заигра.

Млад. Што чини искусство.

Пров. Ха, ха, ха! допада л' вамъ се! Но садъ на посао; ерѣ самъ я, то естъ већъ явио.

Млад. Явили?

Пров. А? шта држите сад' о Сими?

Млад. Али како сте могли знати, да
ћу я хтети?

Пров. Шта хтети; стотина е моя; а я
толико вальда искуства имамъ, да знамъ то
есть, што е за кога. Да нисте вы, быю бы
другій. Колико е нѣи ишту, ты Боже знашъ;
но я самъ нѣнымъ родителма обећао да
ћу наѣи прилику добру. Имамъ ли право?

Млад. Я се врло радуемъ, да е на ме-
не та коцка пала. Идемъ одма справляти
ште треба.

Пров. Охо! стани мало момче. До-
баръ то ееть трговаць кадъ полази у
Бечъ, онъ каже: идемъ у Ердель. Тако и
вы треба да чините. Никомъ ништа; зашто
знате: ко пре девоицы, онога е де-
воика.

Млад. Я ћу се владати по вашемъ
совету (*пође*)

Пров. Чоа за альине да буде лепа; а
не као што ме е еданъ съ овомъ преварио.
Али самъ га тако усрећю; свађаю се као
Цыгани то ееть.

Млад. Я ћу гледати што е найфиніе
и найскуплъ. Садъ съ Богомъ.

Пров. Охо, заръ тако? а камо то естѣ алвалукъ на девойку?

Млад. Я мыслимъ, кадъ свршимо.

Пров. Тако се недобія кадуна. Докле годъ свадба то естѣ не прође, треба да е проводація кодъ младоженъ на ручку баръ у неделъи дана по еданъ путь то естѣ.

Мл. На изволте.

Пров. Айде де! само преправи добра вина и доста киселе воде.

Мл. Немайте бриге (*одлази*)

Проводація (*самъ*) И ты ћешъ се усрећити! Проводація е као восакъ то естѣ, што слеплюе ствари, кое по себи нестое. Кадъ се мужъ, то естѣ, са женомъ свађа, онда вичу: Богъ убио, то естѣ оногъ, кои насъ е свезао, а пре су молили, да ѿ свежемъ. Садъ ко е лућий то естѣ? — Мое е скрпити ѿ. Проводація е као альинаръ то естѣ, кои е задоволянь, ако се альина допадне кадъ се однесе. А што се потомъ гдикой осушио, те му е альина постала то естѣ широка, што е чоя была то естѣ изедена одъ моляца, или е изгубила бою, шта

е онъ зато кривъ? Три дана су моя, а после
макаръ вратове то естъ поломили. (одлази)

УГЛЕДЪ 2.

(кодъ девојке)

Отацъ и мати.

Мати: Али човече, я незнамъ, шта ты
радишъ; небринешъ се ништа за кућу. Ето
намъ девојки двадесетъ друга, па йоштъ
седи. Заръ оћешъ да плете седе косе? Већъ
ми е срамота и у цркву да идемъ; а она се
сирота искида од плача. Не видишъ, како
се чисто губи у лицу? ние шала, срамота одъ
света. Нъне другарице удаде се вай када,
а она сирота —

От. Я знамъ, да е тако, али што ћу.

Мати: Шта не гледашъ за Бога.

От. Како ћешъ, кад се испоганио светъ.
Ние честито ни у кућу ступио, а већъ раз-
бира, колико девојка има.

Мати: Нисмо ни мы сиромаси у Бога.

От. Дигла си е съ тымъ проклетымъ
модама, па и онай, кои бы хтео, не сме да

се усуди; а опетъ други траже, колико не
можемо.

Мати: За Бога и други люди немаю;
али се знаду помоћи; а мы, кан да е пало
неко проклетство на насъ. Ко дав иляду, онъ
проноси: две; коя има три, они вичу: петъ;
довіаю се, како могу; само смо се мы стисли,
па несмемо да отворимо уста.

От. Ты знашъ, одкадъ се поквари оно,
што нисамъ пре венчаня положіо новце, од-
бише се люди.

Мати: Ты си му давао векслу.

От. А онъ е искао новце, па тако ти е.

Мати: То се баръ зна, да смо одъ оно
доба начинили нућу.

От. И задужили се.

Мати: То се не зна тако.

От. Да како, ты друге умешъ да пре-
тресашъ.

Мати: Хей! хей, хей, хей! садъ мя ніе
до другога, него до мое бриге. Да ми е, да
се девойка отисне, кан да бы се родила.

От. Само е ты дижи на високо, пакъ
ћешъ добро.

Мати: За Бога. ты знашъ, да е девойка подъ фелеромъ; па се мора мало више око нѣ. Помысли само каво бы изгледала, да йой ниси купю фалишанъ зубъ.

От. Добро, то е зубъ; али нашто тако скупе альине? нашто те моде и лудоріе?

Мати: Я самъ мыслила, да се ко залюби у ню.

От. О, нашла си! пружи само иляде, па нека е и ѱорава и безъ носа.

Мати: Я кажемъ, немамо пріятеля, па то! Другима се напредуе; како тако, текъ се скрши, ал' кодъ насъ башъ нико; кан да смо се све каменѣмъ бацали на люде.

От. Ёдногъ самъ молю, и шта нисамъ обрицао; и обећао ми е, да ће наћи лепу прилику; али видимъ, нема ништани одъ нѣга.

Мати: Хуй, кад' помыслимъ да се покладе приближую, грозница ме вата.

От. Уби се ако можешъ.

Мати: Кукавна девойка осушила се одъ плача.

От. Шта знамъ.

Мати: Ты све „шта знамъ, шта знамъ“ па тако.

От. Айде не тандрчи ту.

Мати: Да, теби е лако.

От. (*мане главомъ*) Сад мени е лако!

Мати. Не умешъ, не умешъ, па то е.

От. Већъ само кадъ ты умешъ.

Мати: Други люди промећу се тамо и овамо; мешаю се съ людма, обећаваю, лажу; а ты, како е Богъ дао.

От. Я садъ подъ старость непромени ћудъ.

Мати: Предићка удаде кћеръ безъ крайцаре у пуну кућу. Гледимъ, Боже, кад смо были на свадби, ту су ти огледала, ту су канабета, астали — мило ти е да погледишъ. Али и уму люди брате.

От. Е, шта ћешъ.

УГЛЕДЪ. 3.

Девойка (*сшуи*) пређашњи.

Дев. Едно е момче овде; каже, да неки странни люди желе насъ посѣтити.

От. То ће бити онай (*мане главомъ на машеръ и одлази*)

Дев. Какви су то странни люди?

Мати: То су просіоцы. Я не знамъ каква си. Свакій данъ читамъ и говоримъ да чистишъ людски, а тебе ни брига. Дай овамо ту метлу. Гле како ти высе пешкири. *(узме мешлу и цая по соби)* Шта си ту стала? айд' у другу собу, па се обуцы.

Дев. Мамо нестало белила.

Мати: Тако е; нисамъ ли ти казала, да оставишъ безъ трага то белило. — Вуцы се, па узми одъ мога, али немой све. *(привезуе на ново кецелю)* Па кадъ идешъ, иди людски. Вратъ исправи; шта си се погурила, као баба. Кадъ дођу, изнећешъ сладко и ракію; старогъ полюби у руку. Айде шта си стала; иди облачи се *(девојка пође)* Опетъ рамлѣшъ.

Дев. Па шта ћу да радимъ.

Мати: Я самъ ти казала, да се тѣломъ све као окрећешъ; па ће други мысли, да ти е такавъ ходъ, или да се мазишъ. Айде, садъ иди *(девојка одлази)*.

Мати: *(сама, кодъ огледала намешта се)* Само да е какавъ честитъ младићъ. Девојка ми е у образу лепа, лако ће му се

допасти, а нога се и не познае. — Кудъ ми се деде човекъ? нисмо се ни договорили, како ћемо лагати. *(урекује столице)* Морамо свршити, макаръ како было.

УГЛЕДЪ 4.

Проводаџија съ младоженѣомъ *(сштуи)*

Пров. Помози вамъ Богъ.

Мати: Богъ вамъ добро дао.

Пров. Ђете ли ради то естъ гостима, хе, хе, хе.

Мати. Добро сте намъ дошли. Заповедайте сести. *(младоженѣи)* Молимъ изволте. —

Млад. Любимъ руку. *(седну)*

Пров. Па како сте, како се находите?

Мати: Благодаримъ на питању; здрави смо фала Богу, а то е мислимъ, највише.

Пров. Тако е; здрављ е највеће то естъ благо на свету.

Мати: Е молимъ васъ, благо е лако стећи, само кадъ е човекъ вреданъ.

Пров. Веруемъ, особито кадъ е место као кодъ васъ. Гледимъ, лепа се варошъ учинила.

Мати: А вы нисте скоро овде были?

Пров. Има 16 година то есть.

Мати: О, од тогъ доба много се кошта изменило. И мы смо лане кућу правили.

Пров. То се види. — А гди намъ е газда.

Мати: Таки ће доћи. Млоги послови знате, а мора свудъ да е самъ. На слуге човекъ не може да ослони.

Пров. Богъ ме безъ газде нема ништа. Тако е и кодъ насъ то есть; кућа сама, свашта доста, па како се човекъ найманъ то есть удали, ето ти штете. [Одкадъ се канимо мало кудъ изићи; па никако; я то есть у послу на едной страни, овай господаръ на другой то есть. Найпосле видимо ніе вайде; петъ, шесть стотина форинтій више или манъ, што му драго.

Мати: Пропада Богъ ме господару! Ако се нигди непази, то се пази кодъ насъ; и я, и мой мужъ непрестано кодъ млађи; а сирота девойка и не види намъ се одъ посла. Чудимъ се, како се не разболи.

Пров. Млади то естѣ могу да поднесу више. (младоженъи) Знате, кадѣ сте ви терали волове у Бечѣ?

Млад. Я нисамъ никада терао.

Пров. Наравно то естѣ, да вы то естѣ нисте терали, него сте имали настойнике; али сте се и вы доста то естѣ напатили. Колико сте онда то естѣ профитирали?

Млад. Не знамъ

Пров. (за себе) Мазговъ! (ясно) То е чудо, да никада неће то естѣ да каже, колико кадѣ профитира.

Мати: Такавъ е и мой мужъ; едва и мени каже, а камоли комъ другомъ. Него све се тежка, канда нема ни пребіене крайцаре. Я самъ се лютила, но видимъ да има право; ерѣ се овако више чува.

УГЛЕДЪ 5.

Отацъ (штуи) прѣђашнѣи.

От. Слуга самъ понизанъ господо моя, мени е драго, да самъ ту срећу получіо.

Пров. Мы смо слободу узели васъ посетити (уштану)

От. Мени е особито мило. Та молимъ (оцешъ се сви посаде)

Пров. На како сте ми?

От. Фала Богу.

Мати: Башъ приповедамъ, како смо, сами, а толики посао.

От. Е, шта ћемо! човекъ докъ е живъ, све се еднако мучи: мало рааномъ, мало око стоке, трговина — ты Боже знашъ. Али шта знамо, кадъ човекъ има деце, треба да се стара.

Пров. Тако е богме (младоженъи) знате вашъ покойный отаць! толике муке то есть. Пакъ шта е было? оставио сыну кућу, винограде, толико добро, пакъ отишао то есть подъ землю.

От. Е молимъ васъ, шта човекъ деце свое ради неће учинити. Я имамъ само одну кћеръ, и чини ми се, што годъ радимъ све за ню одну радимъ.

Пров. Шта е пріятніе за родителъ, него кадъ знаю то есть, да имаю добру децу.

УГЛЕДЪ 6.

Д е в о й к а (доноси на служавнику сладко и
ракію, и послужуе Проводацію)

Пр о в . Добро здравль и срећу. Да
Богъ да, да се познамо и болъ.

О т .

М а т и :

} Да Богъ да.

Д е в . (младоженъи) изволте.

М л . Я благодаримъ! ракіе никадъ не
піемъ.

Д е в . Али мало сладкогъ.

(Младоженя узима)

Пр о в . (Ошцу и машери) Я бы молю
то есть на две три речи.

О т . Заповедайте. (Оду сви шрое у
другу собу. Девойка остави служавникъ на
асшаль, пакъ седне сирамъ младоженѣ)

Д е в . Лепо време имамо.

М л . Врло лепо. (почивашелна) како се
унтерхалтуете овде.

Д е в . Доста рѣаво.

М л а д . Имате ли лепы балова.

Д е в . Не башъ; знате музика намъ не
валя; а дружтво бы прилично было

М л а д . То є найгоре, кадъ музика не валя.

Д е в . О знате, тако ферхунцюю, да се човекъ смеяти мора. *Wir ha'm einen wahren Sucks mir ihr.*

М л . Вы добро немецки говорите.

Д е в . О молимъ вы ме бешемусте.

Sch bin eine Deutschverderberin.

М л . А то се не може казати. —

Д е в . Какви су кодъ васъ балови ?

М л а д . Врло лепи.

Д е в . А вы имате и музiku лепу.

М л . Врло лепу. Него намъ є сала малена.

Д е в . О, то я мрзимъ ! не може знате, човекъ ни да се окрене, особыто кадъ в мало веће дружтво. И кодъ насъ нїе тако велика, ал' в опетъ прилична, и слабо се кадъ и напуни.

УГЛЕДЪ 7.

Проводація, отаць и мати враћаю се.

Пров . А вы се разговарате то єсть.

М. л. Мало.

Д е в. (*Изиђе на пољѣ*)

Пров. Башъ лепу кѣрѣ имате, да е Богъ живи.

Мати: Бре добра ми е сирота и паметна а радена, радена — я незнамъ, одкадъ е мало одрасла, сасвимъ самъ одморна.

Пров. Е пріятелю, да вамъ кажемо, зашто смо то естъ дошли. Као што самъ казао то естъ овај господаръ, младъ као што га видите, има кућу, винограде, стае, и све, што му е нужно то естъ, да може лепо живити. Науміо е, ако буде Божія воля, себи друга тражити, а и треба да се то естъ ожени. Безъ жене быти, то ніе ништа. Истина, нѣга су многи то естъ нудили, но я како познаемъ и нѣга и васъ, мыслимъ то естъ, да е за нѣга најболя прилика то естъ ваша кѣи; зато самъ га т. е. овамо и довео.

От. Я вамъ благодаримъ; али вы знате, као што самъ и казао, ништа неможе силомъ, него ако буде одъ Бога суђено.

Пров. Да, да! ако буде то естъ одъ Бога суђено. Я мыслимъ, да му немате шта забавити.

От. Боже сахрани! вы сте девојку видели; распытайте и далъ. а и мы ћемо распытати; пакъ ако буде одъ Бога суђено. —

Пров. (*младоженъи*) Како вамъ се допада девојка?

Мл. Она се мени врло допада.

Пров. Е, пакъ шта ћемо ту много то естъ распытивати. Срећу нико не нађе са свећомъ. Дайте девојку да е даруемо. (*младоженъи*) а?

Млад. Како знате (*лагано*) гледайте за новце.

Пров. Е, шта ћемо више то естъ.

От. Кадъ е тако, нека Богъ благослови; Айде жено.

Мати: Опростите Богъ ме, нисмо се надали, па девојка ніе ни преправна; а и млада е йоштъ.

Пров. Е молимъ васъ, само срећа одъ Бога, и добаръ то естъ животъ. (*мати одлази*)

От. То Богъ ме. Само нека су одъ Бога срећни, и нека се пазе.

Мл. (*Новце за Бога*).

Пров. Као што я момка познаемъ, ніе лепо да га у очи фалимъ, а чућете то естъ

и одъ други како е добаръ, вреданъ и паметанъ. Не зна вамъ тай, шта су кафане; шта су карте и друга ђаволства то естъ.

Мл. А, тога нема.

От. Само карте не; то е отровъ за млада човека.

Пров. Видићете, и знамъ, да ћете ми благодарити.

УГЛЕДЪ. 8

Мати съ девојкомъ, пређ.

Дев. (*присхуши проводацију па га полюби у руку*).

Пров. Жива была снао.

От. Послужи Юлка; наши гости слабо пию.

Пров. Стыде се то естъ, ха, ха, ха!

(*Девојка понуди проводацију*)

Пров. (*шихо*) Гледай каквогъ самъ ти момка довео, као да га е молеръ писао. А йоштъ докъ му у куђу уђешъ. — Шта велишъ т. е. бы л' пошла за нѣга?

Дев. Како каже мама и тата.

Пров. Е, добро е! нећешъ се то естъ
ни мало каяти. Пуна кућа то естъ, што ти
срдце иште. (гласно) Свако добро и срећу.

От. Да Богъ да.

Пров. (напие се, па оцешъ тихо девой-
ки) Проводаци лешъ даръ то естъ. (младо-
женъи, когъ девойка послужи) Дедъ младоже-
ня, овакве девойке нема у насъ то естъ.

(Младоженя даруе девойку; она оцешъ
полюби Проводацию у руку, и одлази)

Пров. Е, фала Богу, срећно свршисмо.

Мати: Само срећу одъ Бога.

От. То и я кажемъ!

Млад. (Проводаци тихо) Новце за
Бога.

Пров. Ако буду паметни и вредни то
есть, быће и среће.

Мати: Тако е Бога ми, и мы нисмо
имали много, кадъ смо се узели; пакъ ево
садъ фала Богу

От. Та изволте, пійте. Дед' море пуни-
цо, шта си се ти уленьила.

Мати: (шочи) Заповедайте.

Пров. Срећу и здравлѣ одъ Бога, да
Богъ да што смо започели, да срећно свр-

шимо; да се пофалите и вы съ нама, и мы съ вама.

Мати: Да Богъ да и мати Божія; само любовь и добаръ животъ.

Млад. *(Та новце, заръ нечуеше?)*

Пров. Е пріятелю, вы знате садашній обичай. Истина, као што самъ то есть и казао, нашъ младоженя има кућу, вінограде, воденице *(младоженъи)* две или три? — уверићете се то есть, свашта доста. Али вы знате то есть, какавъ е светъ: ако узме безъ новаца, срамота. Зато да знамо напредъ, колико деvojка има.

От. За то ћемо найлакше. Само нек' су одъ Бога срећни. Ево све што видите овде, то е њино и Божіе.

Пров. То е лепо.

Мати: И мы смо већъ стари; кои данъ йоштъ; па комъ ће све, него њима.

От. Мыслио самъ дати 5000, и тако самъ и казывао; но опетъ мыслимъ, болъ е више, него л' манъ.

Пров. *(младоженъи)* Е, видите л' то есть!

М л. Я управо нисамъ стао за новцыма, нешто самъ дао и подъ интересъ, а уложію самъ и у ракію; него самъ добио волю, да начинимъ єдну воденицу, па бы ми башъ садъ требало.

О т. Е фала Богу, у насъ су новцы увекъ готови.

М а т и: Ви сте наше дете; коме ћемо, ако нећемо Вама. Само нек' е среће.

П р о в. Тако є, то есть тако; кодъ добры и поштены людій нема много извіяня то есть и кубуре. — Кадъ ће быти веселъ? (матери) Ёсте ли вы испытали девојку то есть?

М а т и: Она вели, како старіи уреде.

П р о в. То е знакъ, да њой є по вољи то есть. (младоженъи) Пакъ, шта велите, кадъ ћемо.

М л а д. Како они нареде.

М а т и: Знате, девојки валя много кое-шта, а ради смо, да намъ не црвени образъ. Зато ћемо явити, докле њоштъ видимо.

О т. Ако вамъ є повольно, довече може быти прстенъ, па већъ после видићемо.

П р о в. То е добро (младоженъи) а?

Мл. Я не бранимъ, да не морамо опетъ долазити.

Мати: И я кажемъ; зашто бы двапутъ трошили.

Пров. Већъ за трошакъ ніе то естъ ништа него пропада то естъ кућа.

Мати: И то, и то.

Пров. Айде младоженя, жури се што треба то естъ за довече.

(Младоженя полюби ошца и машеръ у руку, они нѣга у образъ)

Пров. Съ Богомъ пріятелю.

От. Съ Богомъ.

Пров. *(у полазку машери)* Пакъ прійо, само едну добру киселу чорбу за вечеру то естъ.

Мати: Што годъ заповедате, све ће быти.

Пров. Хе, хе, хе, и право е, каква е лена прилика то естъ. Онако едногъ печеногъ ћурка съ целеромъ то естъ: а пріятелю, шта велишъ?

От. *(смеши се)* Тако, тако, кажите имъ све; еръ знате какве су жене „е па нисмо знале.“

Пров. За тесто вамъ слабо маримъ,
само некъ е добро вино.

От. Већ' зато ћемо се потрудити.

Пров. Е садъ съ Богомъ (съ младо-
женъомъ одлази)

От. Но фала Богу, скиде ми се брига
съ врата.

Мати: Види се быти добаръ момакъ.

От. Како е, тако е; само некъ иде бе-
да изъ куће.

Мати: Кога ћемо звати на прстенъ.

От. Зови — комшию едногъ и другогъ,
пакъ ето ти.

Мати: Я мыслимъ, да зовемо и кума
Марка.

От. Шта ће ти тай.

Мати: Та знашъ, добаръ е на езыку,
ако ови окупе за новце.

От. Па ради, како знашъ (одлази)

Мати: (спрема съ ашала) Добро е,
добро е; фала Богу, кадъ се сврши. — Юлка!

Дев. (изъ друге собе) Чуемъ мамо.

УГЛЕДЪ 9.

Девойка, мати.

Дев. Шта ме зовете.

Мати: Довече ће ти бити прстенъ.

Дев. Ала врагу —

Мати: Заръ ти ніе по вољи?

Дев. По вољи, кадъ нема болѣга.

Мати: Шта ћешъ ћерко: доста си и
седила.

Дев. Я знамъ. Да сте ме удали, кадъ
самъ была одъ 16. година; него вы све
„млада ми е девојка, млада ми е девојка.

Мати: Пакъ и еси была млада.

Дев. Да Богъ ме млада; садъ ето ка-
ко се удаемъ.

Мати: Пакъ шта ћешъ. Момакъ е лепъ,
а види се и добаръ бити. Узъ то е йоштъ
и богатъ, па кудъ ћешъ выше.

Дев. (*наслони главу на руку, па се
замысли*)

Мати: Айде, шта си луда. Познаемъ я,
ты ћешъ бити срећна съ нѣимъ.

Дев. (*крозь плачъ*) Нити знамъ каква
му е кућа, нит' има ли што, него айд' па
прстенъ.

Мати: За Бога девойко, люди намъ кажу, да врло добро стои. А друго Богъ ме ѱерко и ты не можешъ много пробирати; мало ти е време прошло, а други траже и новаца много.

Дев. (*плаче*) Я знамъ да самъ несрећна.

Мати: Айде немой быти луда. Тако самъ и я лудовала, кадъ самъ се прстеновала, пакъ после, красно задовольна.

Дев. Да Бом'! кадъ нисте были лепи.

Мати: Айд' безъ трага; я нисамъ была лепа, него ты съ томъ ногомъ.

Дев. (*плаче*) Садъ ми се йоштъ подсмевайте —

Мати: Но доста већъ, иди те гледай за довече.

Дев. (*устане*) Да га ѱаво носи и съ прстеномъ и удайомъ (*одлази*)

Мати: Луда девойка! али тако свака мора мало да прозанати. Я самъ йоштъ горе чинила.

УГЛЕДЪ 10.

Девойчина кумача, и преѱашня.

Мати: О, Персо! одкудъ ты тако.

Кум. (ислюби є у руку) Ето и я нака-
нила се, да видимъ, шта ради Юлка.

Мати: Башъ си добро дошла, довече
є Юлкинъ прстенъ.

Кум. Єл' истина? а я самъ чула нешто.

Мати: Одъ кога си чула?

Кум. Та већъ говоре сви.

Мати: Кадъ брж'.

Кум. Е вы знате, какавъ є светъ. —
Є л' добра прилика.

Мати: Врло добра. Башъ самъ задо-
вольна.

Кум. Но то ми є особыто мило.

Мати: А шта ће, доста є и пробирала.

Кум. Та, пробирати, то ніє ништа.

Мати: Айде, па да гледамо после и
тебе.

Кум. Е, за мене има йоштъ времена.

Мати: Шта има времена; треба да гле-
дашъ за себе. Доста си браћу служила.

Кум. Та — А гди є Юлка?

Мати: Е — Юлка ти се забунила.
Знашъ како є.

Кум. Остаћу да йой помогнемъ. Само
да явимо мами.

Мати: Бога ми башъ добро. Айде, скини ту мараму велику и рукавице, садъ ће и Юлка доћи. (одлази)

Кум. (скинула мараму, па се гледи на огледалу) А шта мени фали?

УГЛЕДЪ 11.

Дев ойка, пређашня.

Дев. А гле кумаче.

Кум. (шрчи ѝой, па се полюби) Боже, па крие, крие; као да ће ѝой ко преотети.

Дев. Бога ми нисамъ ни знала.

Кум. Море ели младъ; ели лепъ?

Дев. Мани га врагу, великій е.

Кум. Бути лудо, шта ће ти прапораць.

Дев. Баво га знао, нисамъ ни мало задовольна.

Кум. Бре благо теби, кадъ се удаешъ.

Дев. Е благо да! море докъ си девойка, баръ знашъ, што живишъ; а кадъ се удашъ, Богъ зна, како ће те мужъ држати.

Кум. Е мани врагу, опетъ е болъ, кадъ си удата. Своя си госпођа и себи радишъ. А овако кодъ отца —

Дев. Садъ како му е, тако му е.

Кум. Море кадъ ће бити свадба.

Дев. Ђаво га знао.

Кум. Вальда насъ нећешъ ни у сватове звати.

Дев. Е, нећу да!

Кум. Море, па после да намъ кажешъ, како се съ мужемъ живи.

Дев. Чекай докъ се и ты удашъ, пакъ ћешъ видети.

Кум. Я потрчала, да ти помогнемъ. Знамъ да си забунѣна.

Дев. Е, забунѣна да!

Кум. Море чудно е кадъ се девојка удае. Мене е еданъ путъ еданъ просіо, па нисамъ могла три ноћи да спавамъ.

Дев. А мени ніе ништа.

Кум. Море немой заборавити, кадъ поћешъ на венчанъ, да ме повучешъ.

Дев. Нећу, само се ты нађи око мене.

Кум. И да спавамъ пре венчаня кодъ тебе — оћешъ?

Дев. Зашто не, баръ ћешъ ме очешляти.

Кум. (загрли е) Ю, благо теби, кадъ се удаешъ.

Оддѣленіе второ.

Шестъ недѣля пре венчаня.

УГЛЕД 1.

Девойка (*сама седи и плеше*)

Право ми е кумача казала, да небу мо-
ћи спавати. Како очи затворимъ ето ти ми
свадбе. Да га ђаво носи, садъ опетъ уре-
дили после Ускрса; зашто нису до године?
Лако е њима. Да, они мисле, да е другій
лудъ.

УГЛЕДЪ 2.

Младоженя (*сшущи*) Пређашня

Мл. Слуга самъ понизанъ господична.

Дев. Службеница.

Мл. Како сте господична (*волюби е
у руку*)

Дев. Како видите. Изволте сести.

Млад. Любимъ руку. (*узме столицу, и седне до нѣ; она се мало одмакне*) Па шта сте снивали?

Дев. Я обычно не снивамъ ништа.

Мл. То е добро. Господична, я самъ узео слободу време вамъ прекратити.

Дев. Благодаримъ.

Мл. Ёдва чекамъ онай часъ, кадъ ће мо непрестано заедно бити.

Дев. Я самъ тако у послу, да ми то слабо и на умъ пада.

Мл. Ваша лепота —

Дев. Вы опетъ починѣте коплиментирати.

Мл. Ваше очи —

Дев. Вы тако умете шмайхловати, да човекъ мора мыслити, да е истина.

(Мл. (*ухвати е за руку*) Сладка моя, вы незнате како за вама чезнемъ.

Дев. О, врага, извукла ми се машлія.

Мл. Заръ вы мене немате радо?

Дев. Я незнамъ, одъ кудъ сте дошли на то. Да васъ немамъ радо, не бы за васъ ни полазила.

Мл. Па зашто сте тако ладни,

Дев. (смеши се) Мое су руке увекъ
вреле.

М л. Ёсте ли были кадъ залюблѣни?

Дев. То не знамъ шта є.

М л. Чудо.

Дев. Кодъ мужки веруемъ да є чудо.
Они се у сваку девојку залюбе, кою годъ
виде.

М л. Заръ насъ држите за тако непо-
стояне.

Дев. Већъ то є обште познато.

М л. Выдићете, какавъ ћу спроћу васъ
быти.

Дев. Могућно є, да ће те вы єданъ
учинити изятіє.

М л. Вы ћете се уверити.

Дев. То ћу дакле я быти найсрећнїя
на свету.

М л. Нећу се маћи одъ васъ.

Дев. И шта ћете йоштъ радити.

М л. Непрестано ћу вамъ угађати. Што
помыслите то ће бити учинѣно.

Дев. За цело?

М л. Уверићете се.

Дев. Чекайте да видимо ел' истина.
(извади разговорне карше изъ ормана.)

М л. Шта вамъ е то?

Дев. Карте у вопросима и одговорима.
(промеша) Изволте извући едну.

М л. Заръ вы тако много држите на карте? Али кадъ е ваша воля нека буде
(извуче па чаша) „Перете ли зубе?“

Дев. А, ніе тако; я треба да вучемъ.

М л. Засадъ нека остане овако, пакъ ђете послевы.

Дев. Айде, кадъ самъ погрешила; (вуче)

М л. Дакле: „Перетели зубе?“

Дев. (чаша) „То мой обичай ніе“

М л. Ово башъ ніе истина. Ваши су зуби бели као снегъ. (извуче) „Милуе те ли белило и руменило.“

Дев. (извуче) „Я бы се за апатекара удала.“

М л. Е да! (извуче едну каршу) „Колико година имате?“

Дев. „Лепа е стваръ тайну чувати“

М л. „Зашто каже жена: мой мужъ; а мужъ за жену: моя госпођа?“

Дев. „Узмите се на умъ“

Мл. Аха! то значи: жена е у кући господаръ, елте? (*извуче*) „Може ли вамъ се на вашу речъ веровати“

Дев. „Мачка е мени наймилиа у кући.“

Мл. „Шта бы мыслили, кадъ бы се удали?“

Дев. „О како су срећне удовице“

Мл. Ето видите.

Дев. Морао е ко тако наместити (*промеша карше*) Изволте садъ.

Мл. (*извуче едну*) „Зашто се увекъ любите, кадъ се съ другарицама састаете, и одъ нѣи разстаете?“

Дев. „Не уздай се много на постоянство женско“ — Чекайте мало да я пытамъ, а вы одговарайте (*да му карше, коє онъ промеша, и пошомъ ѿой пружи, ше извуче едну*) „Есте ли ми верни?“

Мл. „Свакогъ месеца по еданъ путь.“

Дев. То веруемъ (*извуче*) „На чему вы любовь оснивате.“

Мл. (*извуче каршу*) „Имате ли новаца?“

Дев. Као: безъ новаца нема кодъ мужки любви. Нѣ ли тако? (*извуче*) „Како обично време проводите.“

М л. „Нема веће досаде, него непрестано са женомъ седити.“

Дев. (*смеши се*) То е оно, што сте ми отоичъ казали. (*извуче*) „Шта садъ мыслите?“

М л. „Моя е найвећа брига, како ћу васъ варати.“

Дев. Ето видите, такви сте вы мужки.

М л. Господична, то су само карте.

Дев. И карте погађаю.

М л а д. А погађаю ли за васъ ?

Дев. За мене нису ништа ни казале.

М л. Да се оставимо шале; но да се на нашъ разговоръ повратимо. Господична, вы ћете видити, како васъ я радо имамъ.

Дев. То ми е врло драго.

М л. Ђдва чекамъ данъ венчаня.

Дев. И тай ће проћи.

М л. Заръ сте вы тако нечувствителни ?

Дев. Не знамъ и ово време какво е; све ветаръ — никако да се уталожити.

М л. Овай ветаръ и на мене дѣйствуе. Господична, я не могу никако да се разстанемъ одъ васъ.

Дев. А вы изволте остати.

М л. Какву желите да вамъ купимъ венчану альину.

Дев. Како купите, я ћу быти задовольна.

Мл. Али я бы желіо знати вашъ густъ.

Дев. Мой е густъ онай, кои е и вашъ.

Млад. О, како самъ срећанъ!

Дев. Како.

Мл. Да такву супругу добіямъ.

Дев. Вы ме опетъ застыћуете.

Мл. Сладка господична, едну молбу
имамъ.

Дев. Заповедайте.

Мл. Али, оћете л' ми учинити?

Дев. Ако могу, зашто не.

Мл. Еданъ полюбацъ.

Дев. А, одъ тога нема ништа.

Мл. Видите какви сте, а како васъ я
радо имамъ!

Дев. (*устане*) Опростите, имамъ посла.

Мл. Ту не треба много времена.; еданъ
полюбацъ! —

Дев. Вы ме врећате тyme.

Мл. Сладка господична, можете ли бы-
ти тако свирѣпи?

Дев. Молимъ престанте одъ тога, ерѣ
ћу побећи.

Мл. Само еданъ.

Дев. Ево ми иде неко.

Мл. Ахъ, какви сте.

УГЛЕДЪ 3.

Проводація, преѣшнѣи.

Пров. (*младоженѣи*) А, овде сте; я знамъ то естъ, гди васъ треба тражити.

Мл. Я найрадѣ овде проводимъ време.

Пров. Е, есамъ ли добро то естъ учинію, што самъ васъ овамо довео?

Мл. Никадъ вамъ небу моѣи доволно благодарити.

Пров. Веруемъ, каква девойка т. е.

Мл. Сваке ѣете неделъ кодъ насъ ручати.

Пр. И треба то естъ да васъ обилазимъ, (*девойки*) А како сте ми вы задовольни? (*она га полюби у руку*) Хе, хе! нема безъ мене ништа, а? Па како сте то естъ.

Дев. Благодаримъ на питаню.

Пров. Ёсте ли весели.

Дев. Зашто небы была весела?

Пров. Хе, хе! чекайте само, докъ о-

дете у свою кућу. (*младоженъи*) Како стои то естъ съ алыномъ младе невесте.

Мл. Я пытамъ фрайлицу, какавъ йой е густъ, па неће да ми каже.

Пр. Йй! какавъ си ми младоженя. Узми то естъ, што е найлепше и найскуплѣ, пакъ ето ти, (*девойки*) Ніе ли тако то естъ.

Дев. Я ћу быти задовольна, како ми донесу.

Пр. Шта задовольна; треба да е найлепша одъ свію у вароши. Я самъ шестдесетъ то естъ усрећію; али овако добру прилику, съ обадве то естъ стране, нисамъ никада имао. Айде младоженя, не треба ту много око младе невесте, него гледай те узимай, што е нужно то естъ.

Мл. Я ћу одма свршити. (*девойки*) Препоручуемъ се.

Дев. Службеница.
(*Младоженя одлази*).

Пр. Залюблѣнъ е у васъ као зець. Ал' сте и добили прилику, добру то естъ, какovy мало има.

Дев. Мама е у другой соби; да е зовемъ.

Пров. Ніє нужно то єсть. Видићете само, докъ му у кућу ућете: свашта доста, віногради, воденице, 500 ютара то єсть ораће землѣ, толика раана, ты Боже знашѣ. Быћете прва то єсть госпођа.

Дев. Єсте ли были съ татомъ?

Пр. Онъ све зна то єсть. Само докъ видите то єсть каруце; нема такве нико у вароши. Видићете то єсть; све се не може ни изброяти. А тко бы другоме мого изброяти, што има то єсть по кући? Хе, хе, провадаціи о свадбі лепшій то єсть дарѣ; него о прстену.

Дев. Опростите Бога ми, нисамъ была спремлѣна; мама є мыслила, да ме йоштѣ не удає.

Пров. Али кадѣ се появи овакова то єсть прилика! онда бы гріота была пропуштати. Но я се надамъ, да ћете ми то єсть благодарити, што самъ вамъ довео овакову то єсть партію. (*глади є по образу*) Хе, хе ал' ћешѣ да се ширишѣ. (*Она га полюби у руку*) Садѣ морамъ да идемъ, зашто имамъ то єсть йоштѣ еданѣ посао. Съ Богомъ снао то єсть.

Дев. Службеница.

(Проводація одлази).

Дев. (сама) Ю благо мени! докъ седнемъ на каруце, па се извалимъ овако (седне небрежљиво на шолуцу) како ће ми друге завидити! а моя кумача и Ната Мишина пућиће одъ еда. (ѣши, па подскакуе) Благо мени; благо мени. (одлази)

УГЛЕДЪ. 4.

(друга соба)

Мати и девојчина тетка.

Тетка: (гледа у карше, које су по ашталу разреѣане) Ево младъ момакъ у кући, съ мыслима и персономъ; води венчанъ у глави. Другій еданъ црноманясть држи се смртанъ (брои) 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. — 11. 12 — 13. цела истина. Гледай, како се карте крсте; нешто фришко.

Мати: Хей, хей, кадъ бы то было.

Тетка: Да е поклопимъ, (скупи карше и мешаюћи шапуѣ)

Мати: И ова е прилика добра; али кадъ бы она была —

Тетка: *(почемъ е карше промешала, хукне, пакъ ий да машери, да дигне)*.

Мати: *(диже)* Да Богъ да, да буде истина.

Тетка: *(реѣа карше)* Тако еданъ путъ кодъ сека Милъ, нестала имъ сребрна кашика. Бацамъ я; кашика е у кући. Кадъ, шта е было: украла служкиня. *(дигне три карше са стране, па ий показуе машери)* Ево, младъ момакъ съ венчанъмъ стои у кући. *(разгледа друге карше)* Цела истина! Ала е овай другій смртанъ; но йоштъ се нада *(ирси-ма куца карше по реду)* Венчанъ за цело; — мала забава. Девойки стои велика радостъ, и новцы у кући.

Мати: То е.

Тетка: *(скупи карше)* Одъ кадъ я размеѣмъ карте, нису ме ни еданъ путъ превариле.

УГЛЕДЪ 5.

Девойка, преѣашниъ.

Мати: Гди си ты девойко .

Дев. Быо ми е младоженя.

Мати: Шта е хтео.

Дев. Ништа; дошо на разговоръ. Ис-
као е да ме полюби.

Мати: Па быћешъ му допустила.

Дев. Нисамъ.

Мати: Тако треба. Девойка мора да
се онде покаже равнодушна, што њой е най-
милие. Него знашъ шта е? одъ твое свад-
бе неће, чини ми се, ништа быти.

Дев. (жалосливо) За Бога мамо, заръ
да останемъ овако? Та ако вамъ ніе гріота,
да вамъ е срамота одъ людій.

Мати: Бути лудо, теби се друга сре-
ћа появила. Марићъ оће да те узме.

Дев. (радосшно) Марићъ мамо?

Мати: Марићъ да како. Ђ л' ти е садъ
по вољи?

Дев. Ю, како е лепъ и богатъ.

Мати: Пакъ е баръ и господинъ.

Тетка: Ђоштъ какавъ!

Мати: Шта мыслишъ ты; каква ћешъ
быти у вароши.

Дев. Ахъ, да ме любе у руку, и да ме
зову милостивомъ госпономъ.

Мати: И я ћу поредъ тебе бити у чести.

Дев. Па кадъ аусфаруемъ, бединтеръ отрагу —

Тетка: Бре толико благо!

Дев. Зато е онъ са мноми онолико играо на балу.

Мати: И я самъ ее чудила, што толико око мене оди, и тражи да се са мноми разговара. Онъ се заљубио у тебе.

Тетка: Бре како жали, кад е чуо, да си се прстеновала.

Дев. Па да покваримо. Волимъ бити милоетива госпођа, него да се за трговца удамъ.

Тетка: То и я кажемъ.

Дев. Зашто овомъ не явите, да нема ништа одъ свадбе.

Мати: Не смемъ, док ти се съ отцемъ не разговоримъ.

Дев. Ю, благо мени.

Мати: Само се паметно владай. Немой се яко белити, еръ си и тако плава.

Дев. Мамо, да ми е мало турска белила.

Мати: Я знамъ, али кад нема, добро е и ово. Видишъ како и мени добро стои.

Дев. Само да се сврши.

Тетка: Ево, карте кажу за цело.

Мати: Како бы было, да одемо каквой врачари.

Дев. То, мамо, то! знате, како е изъ Шенићкине куће прелетила кокошка преко сандука покойне Маце Устићеве; пакъ е после Устићъ узео.

Тетка: Ђсте, ђсте; чудилисмо се сви, кои смо пратили: кокошка црна, таман кадъ е сандукъ спроћу пенцера быо, излети на полъ, па пръ преко сокака. Я самъ одма казала, да ће Устићъ Пелу узети, па тако е и было.

Дев. Па гледайте тетка и за мене.

Тетка: Немай бриге душо.

Мати: Хей, хей! кад бы те Марићъ узео, онда бы была срећна мати.

Дев. Ђл' истина, да е Марићъ врло лютъ.

Тетка: То е ништа; кад поћешъ на венчанъ, ако се срећно сврши, ударићемо трипутъ сикиромъ о прагъ, па гледай да

башъ преко белеге пређешъ. У цркви стани му на ногу; а мы ћемо уватити три жабе, пакъ ћемо облепити лонацъ, и кувати, докле се годъ изъ цркве не вратите — я ти кажемъ ћерко, можешъ га вући за носъ, како ти е воля.

Мати: Ево ти отца, уклони се у другу собу, док се съ нѣмъ разговоримъ.

Дев. (*полюби е у руку*) Сладка мамо, како самъ срећна, што ме Марићъ проси. (*ошиде*)

Мати: Нисамъ ли я срећна мати!

УГЛЕДЪ 6.

Отацъ, пређашнѣ.

Мати: Ёси ли и ты чуо, каква се срећа появила за нашу Юлку.

От. Каква.

Мати: Марићъ оће да е узме.

От. Коѣшта.

Мати: Ако е теби коѣшта, нѣ мени. Я оћу да имамъ зета господина.

От. Шта фантазирашъ.

Мати: Ты држишъ, да е то будалаштина?

Мати: Я знамъ, да Мариѣ тражи 10,000.

Отаць: Ал' ако се буде у девојку залюбіо?

От. Зашто се не залюбіо досадъ?

Мати. То е ништа.

От. Айд' остави тога разговора.

Мати: Да, остави се тога! треба да усрећимо дете.

От. Дакле шта бы ты хтела, да покваримо прстенъ?

Мати. Да како.

От. Ёс' чула, еданъ путъ е было комендіе у кући, више неће бити.

Мати: Али за Бога, кадъ е боля прилика.

От. Ты си луда жена, па миръ.

Тетка: Немой тако Йово.

От. Айде, ћути ми ты.

Мати: Јо Богъ съ тобомъ човече, какавъ си ми ты отаць, да не маришъ за свое дете.

От. Него ти маришъ.

Мати: Али кадъ е човекъ проси.

От. Ёл' быо овде?

Мати: Како ће да дође, кадъ е девојка подъ прстеномъ.

От. Па одъ кудъ то изиђе, да ће да е узме.

Мати: Ето сека Марта зна, а зна и цела варошъ.

Тетка: Ёсте Йово! многи су были, кадъ се о удадби Юлкиной говорило. Онда Марићъ рече: да самъ знао, вели, да бы е за мене дали, и я бы е искао.

От. Ей ђурке женске, на изъ тога вы држите, да ће онъ ню да проси. Човекъ е казао, као што сви обично фале девојку, кадъ се удае, а вы то држите за готове новце.

Мати: Онъ е човекъ поштенъ, неће да лаже.

От. Па шта е обећао? ніе казао: идемъ да е иштемъ, него: и я бы е просіо. Као баяги, онъ се ніе мого ушытати, да е хтео, него садъ му е пало на паметъ, кадъ се девојка прстеновала.

Мати: Е, да видишъ, како карте кажу.

От. А, карте су вама завртиле мозакъ.
Немой ты гледати што е прилика, него што
карте кажу, пакъ њешъ добро проћи.

Тетка: Ёсте Йово!

От. Но садъ миръ, еръ ако спопад-
немъ толягу, быће вамъ обадвема доста.
Гледай имъ ты посла; найпре да ме проте-
раю изъ куће: „е па остаде намъ дете, па
срамота одъ света, па ово, па оно“ а садъ,
кадъ се како тако свршило, стале ту, да ми
зановетаю. — Само ми одну речъ више про-
говори, или коме кажи, пакъ ће се запра-
шити соба одъ тебе. (*одлази*)

Тетка: Јако се наљотио.

Мати: Мани га съ Богомъ, не смемъ
више о томъ споминяти.

УГЛЕДЪ 7.

Девойка, пређашнѣ.

Дев. Шта е тата тако викао.

Мати: Одъ Марића нема ништа.

Дев. За Бога мамо, тако лепа прилика.

Мати: Я знамъ, ал' ти се не да отаць ни осолити.

Дев. Тако марите за мене! Та да васъ псето толико служи, пакъ бы се више бринули.

Мати: Јо Богъ съ тобомъ ћерко, како то говоришъ.

Дев. Па шта ме не дате, кадъ ме човекъ иште.

Мати: Онъ те йоштъ не искао; него е казао: да е знао, онъ бы те самъ узео. Па отаць ти се бои: упустићемо ову прилику, а онай неће доћи, па шта ћемо онда.

Дев. Како неће доћи, кадъ е казао.

Мати: Тражи йоштъ 10,000.

Дев. Па подайте.

Мати: А одъ куда?

Дев. Ако не пођемъ за Марића, я ћу се убити, знате?

Мати: Кажи ти мени, шта ћешъ ради ти, ако покваримо прстенъ, а Марићъ не дође.

Дев. Я ћу скочити у бунаръ одъ срамоте.

Мати: Е видишъ ћерко; чуваймо оно, што имамо у руцы. Шта фали овомъ?

Дев. Не фали му ништа; ал' бы волила за Марића.

Мати: Красанъ дечко, лепъ, смеранъ, да живишъ кодъ нѣга као госпођа.

Дев. Мамо, и овај има каруце.

Мати: Е видишъ; па шта ћешъ више.

Тетка: И у картама стое новцы.

Дев. Казывао ми е провадација.

Мати: Тако ћерко, тако; знашъ кадъ се онда покварило, были смо сви као убиени; па како бы намъ было, да се опетъ тако случи.

Дев. Е, па нека остане овај. Само да има друго име! Лазаръ, мамо, то не могу никако да трпимъ.

Мати: Па зови га Лазицомъ, Лакомъ, или како оћешъ. И я твој отцу кажемъ „Цыцо“ место Ника; а тако и друге чине.

Тетка: Мени мой каже „бабо“ а я нѣму „Мило“ па добро.

Мати: Та лако е за то; само нека е у другомъ добро.

Дев. (подскакуе) Башъ имамъ едно лепо име за нѣга.

Одѣленіе треће.

Шесть недѣля после венчания.

УГЛЕДЪ 1.

(соба мужевля)

Мужъ (седи на прегледа еданъ прошокль) жена ступи.

Жена (шрчи къ нѣму) одъ кадъ те нисамъ видила —

Мужъ: Има читаво по саата.

Жена: (загрли га) Сладкій мой Светозаре.

Мужъ: Бежи, видишь да имамъ посла.

Жена: Ты си мой меденый Светозаръ.

Мужъ: Одлази; кадъ ти кажемъ.

Жена: Мило ми є, кадъ самъ кодъ тебе, знашь?

Мужъ: Знамъ, знамъ; само ме остави.

Жена: Шта ћемо данасъ кувати.

Мужъ: Кувай, што оћешъ.

Жена: Аль шта ты радо едешъ.

Мужъ: Ёдемъ, што ми се донесе.

Жена: Оћешъ ли, да ти скувамъ ко-
кошку у расолу? (*оће да га полюби*)

Мужъ: Мани се цмаканя, молимъ те.

Жена: И два голубчета да испечемъ
(*полюби га*).

Мужъ: Ала, молимъ те и съ тымъ
твоимъ люблѣнѣмъ —

Жена: Я те милуемъ.

Мужъ: Садъ я немамъ друга посла,
него да стоимъ, да ме милуешъ.

Жена: Ты си моя сва радость на свету.

Мужъ. Молимъ те иди гледай посао;
не тандрчи толико.

Жена: Заръ ты мене не милуешъ.

Мужъ: Е, не милуемъ!

Жена: Ахъ, какавъ си быо, кадъ си
быо младоженя.

Мужъ: (*смеши се*) То ты памтишь!

Жена: Како си ми лепо правіо куръ.

Мужъ: Знамъ, знамъ.

Жена: Памтишь ли, кадъ си искао да
ме полюбишь, а я нисамъ допустила?

Мужъ: Памтимъ.

Жена: Ю, Боже, како ми е било жао;
али нисамъ смела.

Мужъ: Добро, добро.

Жена: Садъ те могу миловати, колико
оћу; е л' (оће да га полюби).

Мужъ: Ала жено — та доста већъ.

Жена: Мени ние доста; ты си мой мужъ
(опешъ му шрчи).

Мужъ: Е, садъ — знашъ: посвирай,
па и за поясъ задени.

Жена: Зашто си тако ладанъ спроћу
мене?

Мужъ: Молимъ те, иди у куйну, ви-
дишъ да ямамъ посла.

Жена: Макарь ако се на мене срдисъ,
опетъ ћу да те полюбимъ (люби га).

Мужъ: (удара в лагано прстима) Айдъ,
айдъ, айдъ.

(Жена одлази).

Мужъ (самъ) Е тако е; човекъ кадъ
се жени, мысли да лети по раю, а кадъ про-
ђе хука бука, па предузме као трговацъ про-
токоллъ, да види приходъ и расходъ, онда
обори крила. Люди у браку не воде обично
књиге и протоколе, а трговацъ, кои не др-

жи точно кнѣге сврхъ прїиманя и издаваня, найлакше банкротира. Но да се и уведе мо- да водити брачне протоколле, како бы из- гледало? На примеръ: Приходъ „жена“ Расходъ „свадба, ело, пиће, музика и пр. Приходъ „Лепота“ Расходъ „кућевни прїатели, млоге вїзїте, брига“ Приходъ „Любовь“ Расходъ „своевольство, свакій часъ нове альине, мазенъ“ — Приходъ „де- ца“ Расходъ: „бабица, колевка, апатека, неспаванъ, дойкиня“ — Приходъ „помоћни- ца живота“ Расходъ „знацы одъ ноктію, примъчаніе, како човеку нестаетъ косе на гла- ви, лупанъ по кући, плачь и т. д.“ О кадъ бы свакій почео точанъ протоколль водити, шта у браку добїа, и шта плаћа, то бы чо- векъ толико имао читати, докле не бы одъ жене побегао. Но кадъ светъ одъ толико година постои, и люди нису нашли за до- бро, да се таково кнѣгководство заведе, не- ћу га ни я уводити. Зато да гледамъ посао. *(почне оцешъ свой протоколль прегледаши, и кое шта уписивати).*

УГЛЕДЪ. 2

Жена, преѣашный.

Жена: Шта ми помаже седити у куй-
ни, кадъ ми е све овде паметъ? (*мужу*) ка-
жи ми молимъ те, зашто си тако невесео
(*метне му руку на раме*)

Мужъ: Остави ме, да радимъ.

Жена: Я знамъ, теби ние до раднѣ
него само текъ тако.

Мужъ: Айде съ Богомъ.

Жена: Ты се срдитъ нешто.

Мужъ: Е, срдимъ да!

Жена: (*мазеѣ се*) Тако си ружанъ,
кадъ си срдитъ! ниси лепъ, знашъ (*дира га
прстомъ по образу*)

Мужъ: Иди молимъ те одъ мене.

Жена: Кажи ми, шта ти е.

Мужъ: Ништа.

Жена: Бсамъ ли ти я што крива?

Мужъ: Ниси.

Жена: Па зашто си срдитъ.

Мужъ: Та нисамъ срдитъ; разумешъ ли.

Жена: Досадъ си ми свашта казывао;
а садъ неѣешъ.

Мужъ: Иди еданъ путъ одъ мене.

Жена: (*мазеѣ се*) Неѣу да идемъ
знашъ.

Мужъ: (*устане*) Ты си беда на мою главу.

Жена: Шта ти є, молимъ те, заръ тако треба?

Мужъ: Шта?

Жена: Докъ си быо младоженя: „господична, я ъу вама ово; я ъу съ вама овако“ а садъ нећешъ ни да ме погедишъ.

Мужъ: Валь да ъу све у тебе да пильимъ.

Жена: Ты кадъ си мислю тако, да се ниси ни женю.

Мужъ: Гле яко! а како бы се ты удала.

Жена: О мыслишъ ты, да тебе ніе было, я бы плела седе косе? Мой драгій имала самъ я просіоца, те йоштъ каквы.

Мужъ: Па си опетъ волила мене.

Жена: Да Бо'ме да самъ те волила. Тако ми треба, кадъ самъ была луда, те самъ пробирала.

Мужъ: Одъ тежкога пробираня най-после спаде, да те я узмемъ.

Жена: Ко те є звао? шта си облећао толико око тате.

Мужъ: А шта су они летили око мене? Има девойка ово, има оно. Гди су ти они млоги новцы?

Жена: А гди су теби они млоги віногради, оне воденице, каруце, и шта ту нема. Найміо човека, да лаже за нѣга.

Мужъ: Лагали су они, кои су казивали: „све е нѣно и Божіе; новцы су готови“ докле нису преварили, па после ни честите постель. Айде кажи, чимъ су те оправили; шта си донела.

Жена: А шта си ми ты купио, одъ кадъ самъ доведена? Видишъ, морамъ да ти кажемъ, срамота е, ни капу ми ниси йоштъ наручію.

Мужъ: Велика стварь! зато паметно чине они, кои неће да се венчаду, докъ се не положе новцы. Какви су то послови? човеку обећати па после „што ти драго.“

Жена: Кой е йоштъ тай мужъ на свету, кои своей жени капе не купуе. Мужъ жени капу! та да ти е стыдъ, да се на светъ покажешъ.

Мужъ: Како море ты то говоришъ.

Жена: А како ты самномъ поступаешъ. „Господична, молимъ за еданъ полюбаць; я ћу умрети, ако васъ не полюбимъ“ а садъ, кадъ га жена любви, а онъ се туђи. Срамъ да те буде.

Мужъ: Знашъ ли ты да самъ я мужъ у кући?

Жена: А знашъ ли ты, да самъ я жена у кући а не слушкinya.

Мужъ. Ты си, ты си — луда.

Жена: Знамъ да самъ луда. Друга бы ти се уплела за то у косе.

Мужъ. Обемо ли и далъ овако.

Жена: Шта далъ; мало што си ме преварио, него да држишъ жену као скота, да ми ни оно не купишъ, што и последня има. Кажи ми, како ми можешъ у очи погледати.

Мужъ: Да га ђаво носи, и кои те е донео на мой вратъ.

Жена: Богъ убио, кои ме е везао съ тобомъ.

Мужъ: (*шресе главомъ*) Болъ да самъ вратъ сломіо кадъ самъ по тебе пошо.

Жена: Камо среће, да те нисамъ ни познала. Мужъ, пакъ ни капу жени! о, е ли видіо ко на свету ово чудо. Пакъ йоштъ узео онъ ту, да се бури; мыслишъ, не знамъ я мушко лукавство? како е што кривъ, а онъ да га не бы жена пытала, йоштъ съ вратій почне викати. — Гди си быо синоћъ а? еси ли имао у цепу 8 цванцыка; гди су ти новцы?

Мужъ: Видишь, много си ми до-
нела, па треба да ти дамъ рачуна.

Жена: Мыслишь не знамъ я, кудъ
ты тумарашъ! Па онда — человекъ е срдитъ,
човекъ има посла, само да га не пытамъ.

Мужъ: Ты све знашь.

Жена: Кадъ ми да цванцькъ, а нѣга
стане дрека: Кудъ си толике новце дела;
разширила си се, трошишь немилице; а
кадъ онъ троши по 8 цванцька, то е ни-
шта.

Мужъ: Нисамъ ли дао за дрва.

Жена: О, дрва! измысли йоштъ што-
годъ.

Мужъ: Съ тобомъ може ѣаво на край
изићи (*узме шеширъ*)

Жена: (*смешн се пакосшно*) Видишь,
како онъ зна! садъ имашъ найболю прили-
ку, да можешъ на другу страну.

Мужъ: О женидбо, женидбо!

Жена: Да Богъ ме, и други се люди
жене, али купую жени што йой треба. —
Шта си узео шеширъ? иди, иди, да не из-
дангубишь.

Мужъ: Да Богъ ме, болъ е седити на
пенцеру.

Жена: Пакъ; ако седимъ, кодъ могъ
пенцера седимъ. Да шта бы ти хтео, да се

затворимъ као робкиня, и да векъ мой и-земъ? Гледай, и то му е противно.

Мужъ: (слезе раменима)

Жена: Ты кадъ си хтео да имашъ слушкиню, да си тражио девојку просту, а не воспитану.

Мужъ: Видимъ како си воспитана.

Жена: Већъ, каквомъ самъ мужу пала у руке, заборавићу и оно мало, што самъ знала.

Мужъ: Камо среће.

Жена: Да Богъ ме, ты бы йоштъ же-лію да умремъ. Ал' я нећу да умремъ, оћу да се гоимъ теби у инатъ.

Мужъ: Добро добро!

Жена: Отишла самъ у цркву, злоудно млада невеста: кадъ тамо, свака, свака бо-ля одъ мене. Текъ видимъ, како се подмигују. Право имаю: Ко се неће подсмева-ти несрећи.

Мужъ: Веруемъ.

Жена: Веруешъ, шта веруешъ, да самъ несрећа, ел' ? право имашъ. — Красанъ мужъ, лепъ мужъ, благо мени, како самъ се усрећила.

Мужъ: Иди до врага.

Жена: То бы ты желію, али я нећу, знашъ море, я нећу.

УГЛЕДЪ 3.

Проводація, пређашњи.

Пров. Слуга самъ, слуга; како сте?
како се то естъ находите.

Мужъ: Врло добро, као што сте ми
обрицали.

Жена: Да га ђаво носи, кои ме е
свезао.

Пр. (слеже рамени) Стара песма то
естъ.

Жена: Гди су каруце, а гди су оне
воденице, виногради, она силна раана. Лаж-
љива траго.

Мужъ: (проводаци) На полъ изъ
куће.

Жена: Чекай да му кажемъ, како ће
светъ варати. (подражава му) „О хо, снао,
гле каквогъ самъ ти момка довео; да ви-
дишъ докъ му у кућу уђешъ; хе! све е пу-
но и красно“ ел' ово та фалъна кућа? срамъ
да те буде.

Пр. Али молимъ то естъ.

Мужъ: Лепу сте ми прилику препо-
ручили! ніе прошло ни шесть недеља, пакъ
гле што чини.

Пр. Ви сте іоштъ среѣни то естъ,
други почну одма деветый данъ.

Мужъ: Тако вы радите? на полъ изъ
куѣе.

Жена: На полъ.

(Проводація побегне)

Мужъ: Проклетъ было кадъ в ступію
на мой прагъ.

Жена: Лепо ме е уредіо!

Мужъ: Тебе е уредіо.

Жена: Ни капу жени; о свете!

Мужъ: Да ти врагъ носи капу.

Жена: Па айде купи, де, што не купишь.

Мужъ: Доста.

Жена: А, то умете! псовати, викати,
ту сте неисказани.

Мужъ: Видишь ли онай штапъ тамо.

Жена: Я знамъ, друго ниси ни научію,
него псовати и туѣи.

Мужъ: Доста.

Жена: А зашто доста. Сбогъ едне
тричаве капе да се морамо сваѣати.

Мужъ: Доста кадъ ти кажемъ.

Жена: Неѣу да ѣутимъ, знашь.

Мужъ: Оѣешъ ли да почнемъ другоячіе?

Жена: Само пробай, пакъ ћешъ видети шта ће бити. Срамъ да те буде.

УГЛЕДЪ 4.

О тацъ, пређашњи.

От. Шта е то децо, вы као да се сваћате, јао, јао!

Мужъ: (ошцу) Гди су новцы?

Жена: (мужу) Гди е капа?

От. Когъ врага, шта е то.

Мужъ: Ђстели ми при прстену обећали, да ће те ми новце, кадъ оћу, положити?

Жена: (мужу) Ђсили ти мени казао, ди ми кодъ тебе неће ништа фалити.

Мужъ: Ђлъ то лепо?

Жена: Ђл' то поштено?

От. Овде мора човекъ да има три главе, да васъ разуме.

Жена: Гледайте тато молимъ васъ, ни капу ми не купіо, а камоли што друго.

Мужъ: Зато треба новце напредъ искати, а не да га после вуку за носъ као магарца.

От. Ђсте ли ви децо полудили?

Мужъ: Замазати човеку очи, па онда:
„на раани глобу“

Жена: Назвао се тобож' мужъ па ни,
капу нѣ вреданъ да купи.

Мужъ: Ты да ћутишь кадъ я говоримъ.

Жена: О, како да нѣ! я да ћутимъ, а
онъ може говорити што оће.

Мужъ: Я самъ старіи.

Жена: То ми е брига. Море све ћу да
кажемъ.

Мужъ: Доста.

Жена: Доста ты.

От. Децо, то ништа не валя.

Мужъ: А валяли, да обећате, па да
преварите.

Жена: Ёли лепо, да жени ни капу не
купишь.

Мужъ: Вы сте ми отаць!

Жена: Ты си ми мужъ!

От. Да васъ врагъ носи, я съ вама не
могу на край изићи. (*ошиде*)

Жена: Ето и отца ми отерао; йоштъ
мало па ћешъ и мене.

Мужъ: Море жено шта си ти почела?

Жена: А шта си ты толико узо еди-
ти ме.

Мужъ: Престани еданъ путъ море, то
нѣ лепо.

Ж е н а: Да престанемъ; а гди в капа,
а оѣнешъ да идемъ до века у венчанимъ
альинама.

М у ж ъ: Та убіо те Богъ, тако да ти
кажемъ, шта си донела, те си напала толико.

Ж е н а: Тако! изврѣи само. Болъ кажи:
неѣу да ти купимъ.

М у ж ъ: Па неѣу, знашъ.

Ж е н а: Немой.

М у ж ъ: Неѣу; да видимъ, шта ѣешъ
чинити.

Ж е н а: О, како ти лепо стои, кадъ се
накострешишъ.

М у ж ъ: Бре батие теби, па бы была
другоячя.

Ж е н а: Неѣе да те Богъ нанесе, да
пробашъ, па бы запамтію, како се жена біе.

М у ж ъ: Ёс' чула.

Ж е н а: Шта ес' чула, шта є.

М у ж ъ: Оѣешъ престати, или неѣешъ.

Ж е н а: Видишъ ты, као да га се не-
ко бои.

М у ж ъ: Оѣешъ престати, питамаъ я тебе.

Ж е н а: Мужъ жени капу! о, о, о! та
смее ти се светъ, знашъ ли море.

УГЛЕДЪ 5.

Мати, пре ђашњи.

Мати: Шта е то? шта чинишъ ты съ моимъ дететомъ.

Жена: Одите мамо, оће да ме изе, (*плаче*) Йоштъ ми ни капу ніе купіо.

Мати: То е лепо! то е човекъ! Я кад се съ моимъ тучемъ, баръ знамъ зашто; а онъ сбогъ едне тричаве капе.

Мужъ: Шта ћете вы мамо овде?

Мати: Шта ћу? оће да ми убіе дете, пакъ йоштъ има образа питати; гледайдеръ му ты посла.

Мужъ: Вы немате овде ништа заповедати.

Мати: Да шта, да ми изешъ дете? срам те было.

Мужъ: Вы да идете на полъ изъ мое куће.

Жена: (*шри му ближе*) Шта, мама на полъ?

Мати: Срамъ да те буде.

Жена: Пре ћешъ ты излетити.

Мати: Ни шесть неделя нема, па си почео; а шта ће после быти.

Жена: Пытайте га, гди е синоћъ быо.

Мати: Упути се брже болъ, да не издангубишъ.

Мужъ: О, налече мое!

Жена: Гледайте га, йоштъ се онъ тужи.

Мати: Да га ъаво носи, и кои те е првый довео.

Жена: Онай нитковъ, онай, свему е онъ кривъ.

Мужъ: Е сад; или да се човекъ туче съ ньима, или да побегне.

Мати: Кога ћешъ ты тући.

Жена: Све ми тимъ еднако прети.

Мати: Заръ немашъ шака, да му покажешъ, како се туче (*подбочи се*) дед почни да те видимъ.

Мужъ: Што човекъ више стои, све е горе. (*пође*)

Мати: Стани, кудъ бежишъ, кад си юнакъ.

Жена: Оди да ти видимо поштенъ.

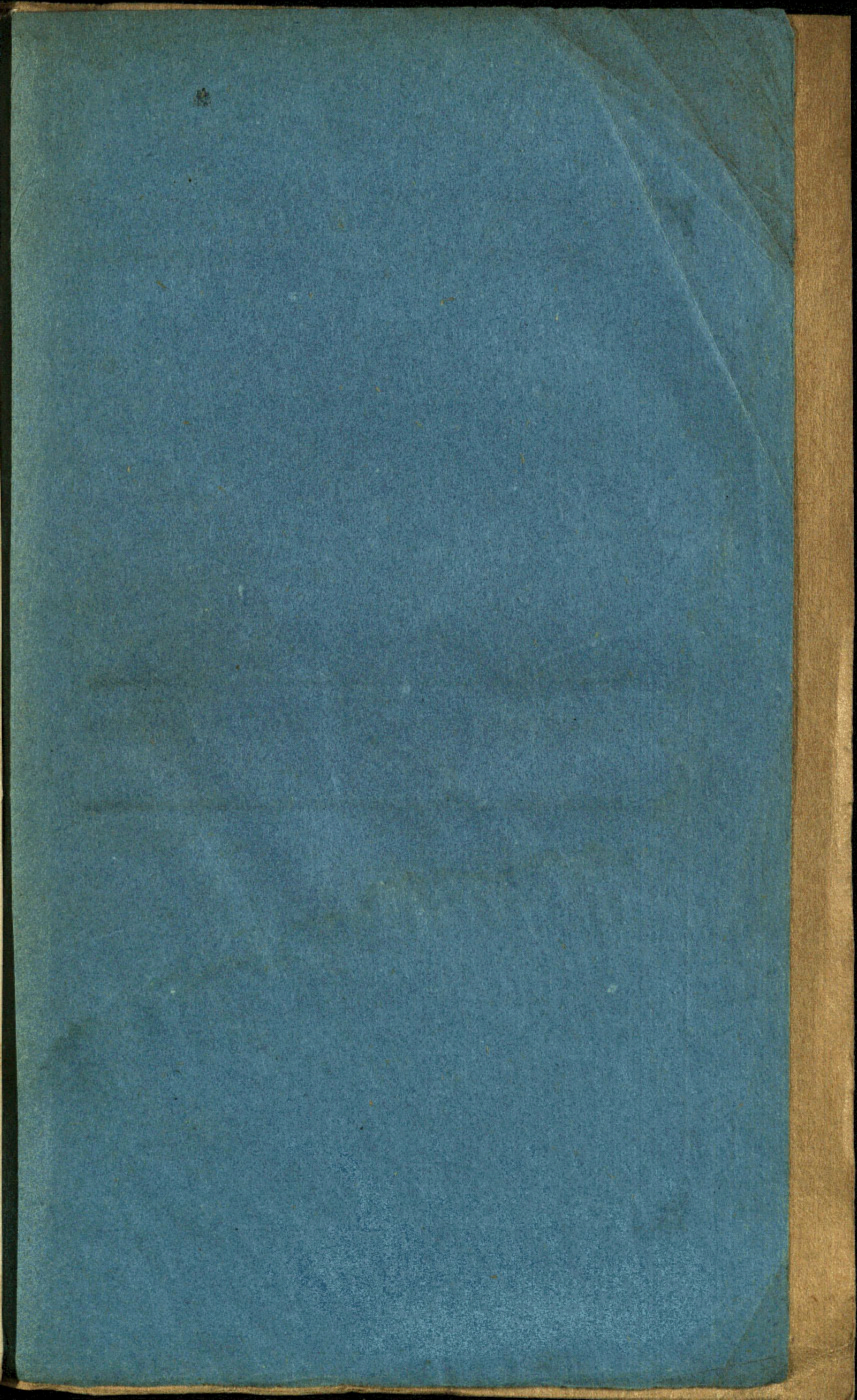
Мужъ: Бежи Лазо, докъ си читавъ (*побегне*)

Мати: Тако треба съ ньиме, пакъ ће знати уважавати жену.

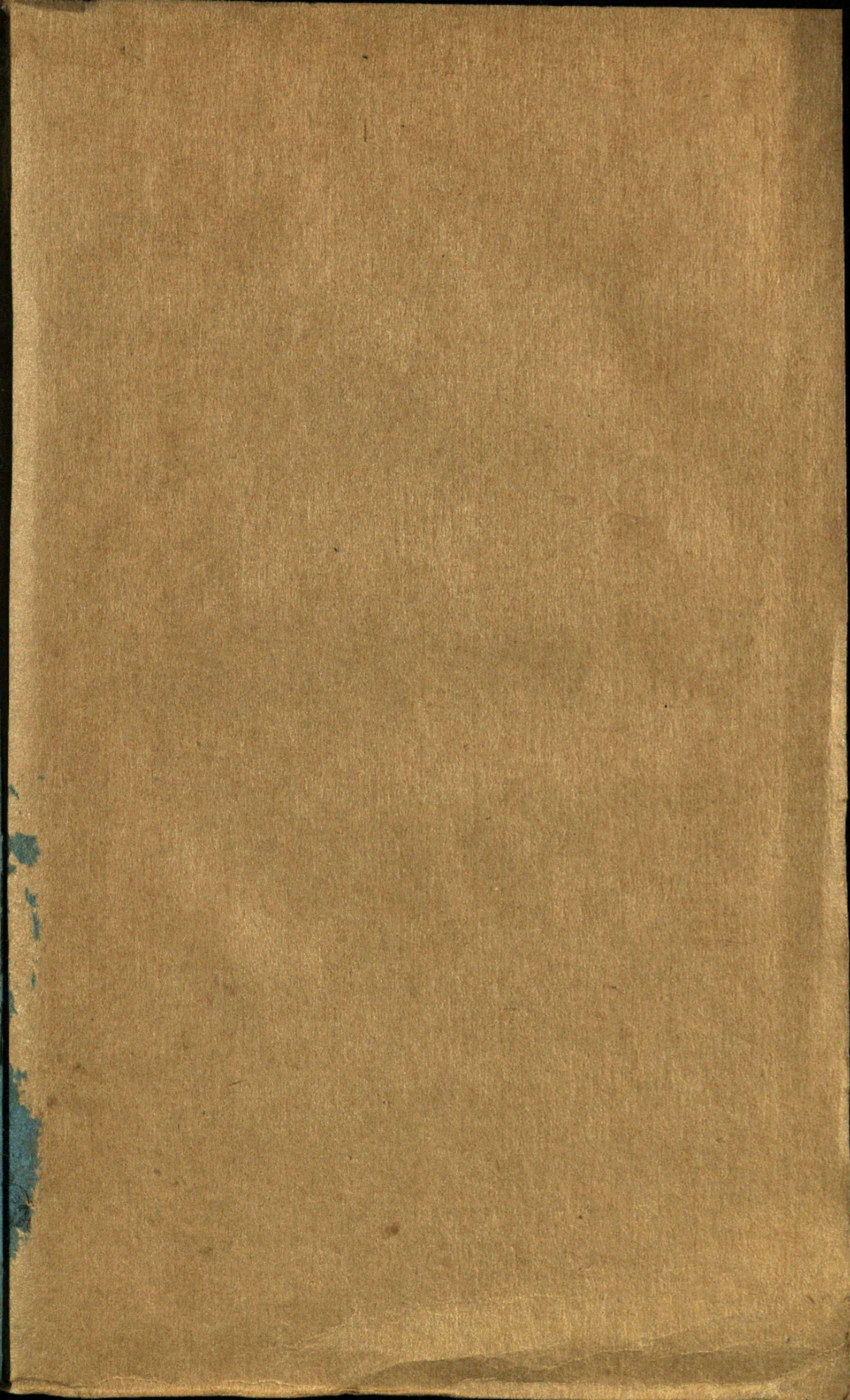

Погрѣшке типографичне.

Страна:	редакъ:	мѣсто:	читай:
21	— 19	— побратимъ	— побратимъ саде
36	— 2	— метнемъ	— метнешъ
39	— 6	— псине	— пси не
45	— 18	— добро	— добра
53	— 15	— частити	— гасити
57	— 7	— аюди	— люди
57	— 13	— они	— онда
63	— 18	— она трава	— ова трава
72	— 11	— благородность	— благодарность
80	— 9	— троицу	— троицу тамо,
85	— 2	— кинѣрисати	— канѣрисати
93	— 6	— мислиш ты	— мислиш ты сад?
94	— 10	— шта е Обраде	— шта е Ненаде
96	— 21	— и я навалим	— и я юначки навалимъ
126	— 3	— каво	— како
149	— 5	— време вамъ	— мало вамъ време
151	— 11	— послевы	— после вы
164	— 3	— Мати	— Отаць
164	— 5	— Отаць	— Мати

У књигопечатњи Др. Дан. Медаковића.
1853. год.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р19 СРІ 413 / 3.1